

AHOTS TRADIZIOA / 22-23

**Zahartze aktiboa
eta osasungarria
helburu duen
Bertan proiektua
aurkeztu dute / 5**

**Nasuvinsa, enpresa
eta udala ados jarri
ondoren Arbizun
alokairu sozialeko
bost etxebizitza / 11**

**Altsasuko Gazteria
Zerbitzuaren eta
gazte gunearen
urteurrenak ospatuko
dituzte lastailean / 13**

**Joanes Bakaikoa
Buruz Buruko
atarikoan eta
Ezkurdia, Martija eta
Zabaleta Binakakoan / 16**

**Yoli Mazkianek
'Anderea' Mariren
inguruko film
dokumentala
aurkeztu du / 21-22**

Aralarko behi pirenaikoko haztegiko nagusia da Ricardo Palacios. JON

Abeltzainen lana ezagutzearen garrantzia

Udazkenarekin batera heldu dira Etxarri Aranazko feriak, Arbizuko Txistor eguna eta Altsasuko feriak. Horiek aitzakiatzat hartuta ibarreko abeltzaintzari buruzko erreportaje sorta baten aurrenekoa alea da gaurkoan hona ekartzen duguna. Behi azienda hartu dugu hizpide

Jon Arakama Goikoetxea SAKANA "Gizartea aldatu da" ez da to-piko hutsal bat; ez behintzat aberekin lan egiten dutenendako. Berehalako kontsumoaren aroan Sakanako abeltzainak kokatzea zaila da. Produktzio industrialak menderatutako merkatu batean, non daude? Merkatutik at, akaso?

Esan liteke baietz. Ricardo Palacios (Aralarko) lakuntzarrak haragitarako behiak dauzka. Hirurogeita hamar bat, oraintxe bertan, eta haragia berak bertan saltzen du, bitartekorik gabe.

Horretarako ahoz ahoko sistema erabiltzen du. Zer da hori!

Aberri Barandalla (Jeingene-koa) etxarriarrak baserrian berrehun bat behi dauzka, esnetarako. Esne hori jogurt eta gazta ekoizteko erabiltzen du, eta, gero, bera da furgoneta hartu eta Sakanan inguruko bezeroei saltzera irteten dena. Bitartekorik gabe.

Industria handiaren aurka lehiatzeko, prozesua ixtearen aldeko apustua egiten dute

Batak esnea eta besteak haragia, baina filosofia berbera da:

produktua sortu eta saldu egiten dute; zikloa beraiek ixten dute. "Zerbaitez harro egon bagaitezke da, gure larreetan sortutako hazietatik produktua bukatzeraino, guztia, etxean egiten dugula", dio Aberri Barandallak. Hauxe da prozesua: Jeingenekoako larreetan bertan jaiotako haziak ereiten dituzte; gero, hazitako belarretik behiek jaten dute; behiak, ongi elikatuta, jetzi egiten dira, eta emandako esnea eraldatu egiten da Sakanan ezagunak diren jogur-rrak, gazta edo pasteurizatu-

tako esnea ekoizteko. Dena, etxean.

"Gure apustua da ganadua ahalik eta modu naturalenean haztea"

Ricardok ere ongi zaintzen ditu behiak: "Behiak Aralarren ibiltzen dira bost-sei hilabetez, gero hemen, larreetan; bazka gure lurretan egiten dute eta beti transgenikorik gabeko pentsua ematen diegu". Gero hiltegi batera eramaten ditu behiak, han haragi paketeak prestatu eta ondoren berak saltzen ditu. "Gure apustua da

ganadua ahalik eta modu naturalenean haztea".

Prozesua horrela mimatzeak negozio mota finkatzen du: kalitatean eta gertutasunean oinarritutako harremana. Txanponaren beste aurpegia, prezioa. "Argi daukagu prezioan ezin garela lehiakorrak izan industrialagoak diren beste batzuekin. Batzuek prest daude elikagaiei lehen mailako garrantzia emateko, eta horiek dira orokorrean gure produktua erosten dituztenak", dio Aberrik. Azken batean, kalitatearen aldeko apustua da gakoa; ganadua ahalik eta modu naturalenean haztea, eta produktua saltzea da abeltzain ertain eta txikiei "bideragarritasuna ematen diena", Ricardoren hitzetan.

Aberrik ederki azaltzen du zer gertatzen den sektorearen alde industrialean: "Prezioa behetik gora jartzen hasi beharrean, alderantziz egiten da. Goian prezio bat jartzen da, eta handik behera, 'nik hainbeste irabazi behar dut, nik hainbeste, eta nik hainbeste', eta baserritarra da azkena gelditzen dena". "Hori oso arriskutsua da gu bezalako tamaina txikiko ustiategi batentzako", eta horregatik ixten dute beraiek zikloa.

EGOKI
VENTANAS PVC LEIHOAK
www.ventanasegoki.com

KALITATEA - AURREZKIA - EROSOTASUNA
egoki@ventanasegoki.com

948 563 253 Arkinoturri Industrialdea · Olazti

ERAKUSKETA: Olite kalea 16 · Iruñea

Aberri Barandalla Fernandino abeltzaina Jeingenekoa esnekiak-eko nagusietako bat da. JON

Pandemiari aurre egiteko: elkartasuna

Covid-19ak sektore guztiak astindu ditu, eta ez da atzean geratu abeltzainena. Jeingenekoa kasuan domino efektu moduko bat jasan dute: "Guk lana egiten dugu errestaurazio-ko sektorearekin, tabernekin, jatetxeekin... horien lana nabarmen jaitsi da, eta beraz gurea ere bai".

Behiek, ordea, ez dute pandemiez ulertzen, eta esnea berdindar ematen jarraitzen dute. "Gu baino okerrago daudenak ere badaude; guk esnea zentralera (Kaiku) saltzen dugu, eta hori eskertzen da (esnari) irteera emateko; baina, noski, saltzen da saltzen den prezioan, eta horrekin ez dira soldatak ordaintzen".

Ricardori ere eragin zion pandemiak, denborarekin aurre egin ahal izan dion arren. "Hasieran pila bat nabaritu zen, kontua gelditzen ari zen, baina gero pixkanaka mugimendua hasi da berriro", dio.

"Laguntza, ekonomikoa baino, morala izan da"

Hala ere, hasiera batetik abeltzain hauek hartutako filosofia izan da gakoa; hala nola, gertutasuna, kalitatea eta harreman zuzena. "Herri txiki batzuek elkartasun moduan gureak eta gureak bezalako produktuak (ogiak, gaztak...) erosteko iniziatibak antolatut dituzte. Furgonetarekin joan izan gara, bozina jo eta jendea

erostera ateratzen da. Oso polita da, oso harreman zuzena", dio Aberrik. "Laguntza, ekonomikoa baino, morala izan da; erakutsitako babesak egiten digu esatea 'jarraituko dugu'".

Feriarik ez egoteak ekartzen duen galera: ekonomiatik haratago

Aurten feriarik ez egoteak zuzenean eragiten die baserritarrei. Ferien eta azoken geldialdiak zuzenean eragiten dio Jeingekoari. Jogurten eta gazten ohiko salmenta puntuez aparte, azokak irtenbide bezala erabiltzen dituzte-eta. "Salmenta zuzeneko azokak erabat desagertu dira, eta hori bai, izugarri nabaritzen da".

Ricardok, ordea, ez du ferietan haragirik saltzen, baina ez ditu gutxienesten ferien faltak dakartzen ondorio kaltegarriak. Beraren kezka ulertzeko ongi etorriko zaigu historia pixka batezagutzea.

Ricardok baserrian dituen behiak bertakoak dira; arraza pirenaiakoa delakoa. Eta ozta-ozta hitz egin dezakegu gaur behi pirenaiakoei buruz, aurreko mendearen hirurogeiko hamarkadan desagertzeko zorian egon baitziren. Hainbat teoriak diotenez (J.M. Barandiaranek eta T. Echeverriarenak, adibidez), behi hauek gurekin egon dira betidanik. "Behi pirenaiakoaren jatorria euskal herriarena bezain antzinakoa da. Pentsatu behar da euskaldunek, toki batetik bestera mugitzean, beren ondasunak eramaten zi-

Aberri Barandalla Fernandino. JON

tuztela, abereak barne. Euskara, eta behi pirenaiakoa dira, besteak beste, Europa indigenaren hondarrak" (*Filogenia y origen de la raza pirenaica, conaspi.net*).

Baina teoriak alde batera utzi daitezke gure inguruari arretaz begiratzen badiogu. "Behi, ardi eta azienda guztiari esker mantentzen dira gure basoak ezagutzen ditugun moduan. Aralar den bezalakoa da behiengatik, ardiengatik... sortzen duten eraginagatik, egiten den gestioaga-

tik..." (haiek zaintzeko eta elikatzeko egiten den kudeagatik), dio Ricardok. Hori da, gure tripak betetzeaz aparte, abeltzaintzak egiten duena; beti egin izan duena, eta orain ahazten ari zaiguna. "Hau galtzen ari da, eta gero ez da jendea atzetik etorriko".

"Zaila da gizarteak zaila egiten duelako; gizarteak ez du baloratzen"

Horregatik da kaltegarria ferien falta Ricardorendako. "Ferietan

nahi dudana da jendeak gure lana ikustea. Pixka bat deskonektatuta dagoenari plazaratzea zein den gure lana, zer eta nola egiten dugun lan". Abeltzaintza gure herriaren ondare bat da, eta jendeari horren kontzientzia falta zaiola uste du Ricardok.

"Pena ematen dit hau egin nahi duen gazterik ez egoteak. Zaila da, eta zaila da gizarteak zaila egiten duelako; gizarteak ez du baloratzen, eta hortxe dago koxka. Baina denarekin gertatzen da horrela. Zuk arropa merkea erosten baduzu, arropa horren atzean beti egongo da norbait sufritzen".

"Prezioak asko jaitsi dira, ez dakit Covid-arengatik edo Covid-a aitzakia bezala erabilita"

Aberrik ere ilun ikusten du abeltzaintzaren arloa: "Sektorea dagoen bezala dago: asko, desagertzen; besteak, marjina estuekin... Eta, orain, Covid-19aren kontuarekin prezioak asko jaitsi dira, ez dakit Covid-arengatik edo Covid-a aitzakia bezala erabilita".

Azken batean, "gizarte aldatu" honetan etengabe harrien gaitetik doan sektorea da abeltzaintza; eta Covid-19a, harri guzti horiez gain beste bat gehiago da. Aurten ez da feriarik egongo, baina gabezia horri aurre egin dakioke, besteak beste, abeltzainak non dauden eta zer egiten duten kontzientzia hartuz.

ASTEKOA

AITZIBER GRADOS MUÑOZ

Hipotesiak

Hortxe dago hurrengo lerroetan idatziko duenaren inguruan pentsatzen. Pentsatu eta pentsatu... Ez zaio ezer bururatzeko. Halako batean hotzikara batek astindu egin du eta mamu bat sartu zaio gorputzean. Masailak azkartasunez berotzeko gai den itxura gabeko zelataria. Bere buruan jariotasunez dabilen pentsamenduak izozteko zelatari pribilegiatua. Masailak bero eta burmuina izoztuta. Lepotik gora, aurkako tenperaturen arteko bataila.

Hasieran gezurra esan dizuet. Nola ez zaio ba ezer bururatuko? Ehunka ideia ditu garunean dantzan, ehunka iritzi eta esaldi irakurleari eskaintzeko eta ehunka hitz hurrengo lerroak apaintzeko. Ehunka aukera baina segurtasun ezaren milaka zantzu. Segurtasun eza, beldurra, ezinegon... horiek dira itxura gabekoak, zelatariak, pribilegiatuak. Norbanakoaren nahiak balio gabetzen dituzten mamuak.

Horixe gertatzen zaio. Ideiak plazaratu nahi ditu baina beldurak ez dio uzten. Adierazpen librean alde dago baina beldurak sortutako presioak askatasuna mugatzen dio. "Ondo

irudituko zaie?", "Ados egongo dira?", "Ez bazaie gustatzen?" eta horrelako hamaika galdera. Uneoro gainerakoek pentsatuko dutena begiratzeko, bere iritzi propioa aintzat hartu gabe eta "akatsari" aukerarik eman gabe.

Idatzia erekin hasi ordez galdera horietan guztietan pentsatzen. Erantzunen

inguruan hipotesiak egiten. Denbora galtzen. Betiko buklean etengabe, zorabiatuta.

Behintzat gaurkoan saiatu egin da eta erronka gainditu du. Saiatzeko datza gakoak.

Pentsatzen eta pentsatzen... Horrela ematen ditut orduak, ispiulan islatzen denari begira.

GUTUNAK: Karaktereak, gehienez: 1.900 (hutsuneak barne). **GUAIXEK** eskubidea du gutuna laburtzeko. Gutunak ezin izango dira kapituluka bidali. Gutunak asteazkena 10:00ak baino lehen bidali beharko dira erre-dakziora. Gutunarekin batera bidali beharrekoak: egilearen izena eta abizena, NAN zenbakia, herria eta harremanetarako telefonoa. Gutuna helarazteko bideak: Foru plaza, 23 - 1., 31800 Altsasu / gutunak@guaixe.eus

HARA ZER DIEN

Gazteak eta pandemia

SAKANAKO PREBENTZIO ZERBITZUA

Konfinamenduaren irteeratik eta "normaltasun" berri honetan, gazteekiko dagoen ikuspegia: arduragabeak, berekoiak, kutsatzaileak, botiloia egiten dute, arauak ez dituzte betetzen....

Kanpaina asko gazteei zuzenduta egon dira, beraien arduragabekeria erakutsi nahian.

Beste behin ere, batzuek egiten dutena orokortzen da, jakinda ez dutela guztiek egiten eta, bestalde, gazteengan bakarrik ikusten da helduok ere egiten duguna.

Javier Segura del Pozo epidemiologo eta medikuntza komunitarioko adituaren artikulatu bat irakurri dut duela gutxi. Berak dioenez, "jendearekin harremana izateko moduek arriskuak dakartzate gazte eta helduentzat, eta aisialdiarekin eta familia giroarekin zerikusia duten egoeren bidez kutsatzen dira. Garrantzitsua da jakitea eta ez pentsatzea, kutsatze-datuak ematen dizkigutenean, gehiegizkoak direla".

Baina, era berean, egin beharko genukeena aipatzen du: pedagogian gehiago inbertitu beharko genuke, hau da, botiloari errua bota beharrean, aisialdirako alternatibak eman beharko genituzke.

Guztioi gertatuko litzaigukeen moduan, etengabe salatzen bazaituzte eta ia kutsatze gehien erantzulea zarela ikusarazten badizute, logikoa denez, erantzuna modu defentsiboan jartzea da.

Gainera, aisialdirako espazioak ixten badizkiegu, hala nola, kirol espazioak, igerilekuak, parkeak eta abar, aisialdirako aukerak ixten ari gatzazkie, eta, nolabait, helduek duten aisira eramaten ditugu, askotan edariarena, alegia.

Ez litzateke bidezkoa izango esatea heldu guztiek kontsumoari bideratutako aisia dutela, baina, agian, pentsatu behar dugu zer aisia dugun gutako bakoitzak, gero hausnartzeko zer aisialdi eredu ematen dizkiegun geurei.

Garrantzitsua da jarraibide argiak eta alternatiboak ematea, gauzak ondo egiteko kezkatuta dauden gazteei jarduteko aukera emateko. Botiloia eta COVID-19ri buruz hitz egiten badugu, arazoa da, alkohol kontsumoarekin lotutako arazo ezagunez gain, ez direla erne ibiltzen eta ez dituztela distantziak

mantentzen eta edaria pasatzen dutela; baina okerragoa izango litzateke espazio itxi txikiak eramatea, adibidez, etxeetan edo bajeetan. Gazte batzuek botiloia egiten dute, baina ez dira guztiak.

Gazte batzuk kezkatzen dira, eta, agian, mezu positiboetan inplikatu beharko genituzke gazteak, eta ondo egiten dutena baloratu.

Ikusi besterik ez dugu egin behar, Sakanako ia herri guztietan gure gazte asko antolatuta eta eskaini direla konfinamenduak iraun bitartean elkarri laguntzeko.

Agian, kriminalizatu beharrean, adibideak eman beharko genituzke, eta pentsatu zer aukera dituzten, bai aisialdikoak, bai ziurrenik eragiten dien beste maila batzuetakoak, lanaren, etxebizitzaren eta abarren arlokoak.

OBJEKTIBOTIK

Itsasi Euskaltegia
@ItsasiEuskaltegia

MAIZ GERTATZEN ZAIGU EUSKALTEGIAN

Ikaslea: "Atzo senarrak niri gezurra esan... esan... esan..."
Irakaslea: Futbolaria!
Ikaslea: A! Zidan!

guaixe

SAKANAKO ASTEKARIA

www.guaixe.eus

Koordinatzailea:
Goizeder Anton Iturralde
fundazioa@guaixe.eus

GK diseinu zerbitzua:
Ainara Santiago Langarika
info@gkomunikazioa.eus
Ainhua Etxeberria Pikabea
gk@gkomunikazioa.eus

Administratzailea:
Gema Lakuntza Lopez
admin@guaixe.eus

Zuzentzailea:
Pabli Flores Lazkoz
Lege gordailua: NA-633/1995
Tirada: 3.200

Erredakzio burua:
Alfredo Alvaro Igoa
guaixe@guaixe.eus

Erredakzioa:
Maider Betelu Ganboa
kirolak@guaixe.eus
eta Erkuden Ruiz Barroso
kultura@guaixe.eus

Maketatzailea:
Irene Trecet Obeso
maketazioa@guaixe.eus

Publizitatea:
Eneida Carreño Mundiñano
publi@guaixe.eus

ARGITARATZAILEA:
Guaixe Fundazioa.
Foru plaza 23-1.
31800 Altsasu
948 564 275
948 562 107 (Faxa)
618 882 675

LAGUNTZAILEAK

Mank

s a k a n a

BAZKIDEAK

Nafarroako Gobernua
Gobierno de Navarra

Irurtzongo Dinabide eraikinean egin zuten proiektuaren aurkezpen ofiziala herenegun. SAKANAKO GARAPEN AGENTZIA

Bertan proiektua, bidea egiten

Europako proiektu baten bidez, biztanleriaren zahartze progresiboaren erronkak eta zerbitzu publikoak eskuratzeko dauden zailtasunak elkarrekin aztertzen ari dira Euskadi, Iparralde eta Sakana

Alfredo Alvaro Igoa IRURTZUN

Bertan proiektuaren helburua da "mugaz gaindiko landa gu- neetako eskualdeen zahartze aktibo eta osasungarri baterako soluzio berritzaileen diseinu eta inplementazioa". Egitasmoa aurrera eramateko partzuergoa osatu dute Iparraldeko CIASe- kin, Centre Intercommunal d'Action Sociale Pays Basque, eta Euskadi-ko Agintzari gizarte ekimene-ko kooperatibak, Sakanako Garapen Agentziak (SGA) eta Irurtzun aldeko Oinarrizko Gizarte Zerbitzuen Mankomunitateak (ibarreko hiru Oinarrizko Gizarte Zerbitzuen Mankomunitateen izenean). Proiektuak 761.124 euroko aurrekontua du eta joan den urtean FEDER, Eskualde Garapenerako Europako Fun- tsaren dirulaguntza jaso zuen.

Egitasmoa egiteko lan komu- nitariora egin eta sektore anitze-koaren ikuspegia jasoko da. Beti ere, lau lan ardatzen inguruan. Aurrena, eskualde barneko eta kanpoko garraio egokitua sus-

tatzea, eremuetako adineko per- tsonen erabateko parte hartze soziala hobetzeko. Sakanan ga- rraio egokituko egitasmo pilotua garatuko da. Bestetik, bizileku komunitario egokituak, etxe eta bizitegi arloen arteko trantsi- zioak, landa eremuetako adine- koen bizi kalitatea hobetzeko. Horren barruan, Arbizuko Ola- tzea hotela etxebizitza esparruko baliabide bilakatuko da. Horiekin batera, Iparraldekoek zainketa komunitario formak azter- tuko dituzte, zaintzailearen eta familiarentzako atsedeen sistemen irudia hobetzea barne (ordezka- pen zerbitzua). Eta, azkenik, Euskadin detekzio eta esku har- tze goiztiarreko sistemak landu- ko dira, komunitatea mobilizatu- z (parte hartze aktibotik) eta tek- nologia sozialaren ekarpena kontuan izanik.

Zuhaitz Areitio Rementeria SGako proiektuen kudeatzailea da eta azaldu digunez, urtearekin batera hasi ziren proiektua lan- tzen eta 2022ko maiatzaren 31rako

despedituko dute. Asmo horri heltzen diote, baina pandemiak atzerapen batzuk eragin dizkie.

Lehen fasea

Egitasmoak hiru fase ditu. Au- rrenetako diagnosiarena da. Tarte horretan eragileak impli- katu nahi dituzte proiektuan. Haien bidez zahartze aktibo eta osasungarriaren esparruan, landa inguruneetan beharrak aztertu eta irtenbide berritzaileak bilatzeko. Fase hori irailean despeditzekoa zen, baina jubila- tu elkarteekin eta bestelakoe- kin aurrez aurre elkartu nahi zuten. Irailera atzeratu zituzten bilera horiek, baina pandemiak bere horretan segitzen duenez, elkarriketak telefonoz egiten ari direla eta irailean despeditzekoa zena lastailean bukatu- ko dute.

Diagnosiaren aurrenetako emaitzak aztertze eta parte- katzeko proiektuko bazkideak Irurtzongo Dinabide eraikinean elkartu ziren herenegun. Egi- tasmoko bazkideez aparte ber- tan izan ziren: Lide Amilibia (Eusko Jaurlaritzako Gizarte Politiketako sailburuordea),

Luis Campos (Nafarroako Gi- zarte Errealitatearen Behato- kia), Marina Roncal (Nafarroa- ko Gobernuako Eskualdeen arteko eta Mugaz Gai-ndiko Lankidetzarako Ataleko burua) eta Eduardo Murugarren (Irur- tzungo Oinarrizko Gizarte Zerbitzuen burua).

Beste bi fase

Areitio jakinarazi duenez, be- ste bi fase daude eta biak, erritmo desberdinean, baina dagoeneko martxan daude. Ezagutza truke- ko fasearen bidez zahartze akti- bo eta osasungarriarako foro iraunkorra sortuko dute, lurral- de bakoitzeko eragile garrantzi- tsuenen artean hausnartzeko eta esperientziak trukatzeko. "Proie- ktua bukatu eta gero ere segitzea nahi dugu".

Soluzioen pilotajea fasean hiru lurraldeetan adinekoen bizi ka- litatea hobetzeko zerbitzu berriak abian jarriko dira. Zehazki ho- nakoa lortu nahi dute: garraio zerbitzua; bizitzeko zerbitzua (cohousing); zaintzaileak orde- zteko zerbitzua eta Gizarte egoe- ra ahuletan goiz detektatu eta esku hartzeko zerbitzua.

BEGIRALEEN LAN-POL TSA

GUTXIENEO BALDINTZAK:

- Euskaraz jakitea, ahoz nahiz idatziz. C1 egiaztatu beharko da.
- Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako titulua edo horren baliokidea.

KONTUAN IZANGO DA:

- Gidatzeko baimena eta autoa izatea.
- Aisialdiko begirale titulua.

Harremanetan jartzeko modua:

Interesa dutenek beren curriculumak honako helbide honetara bidali beharko dute:

euskara1@sakana-mank.eus

Tontorretatik plazetara aldatu du hitzordua Sarek

Sarek 650 tontorretara larunbatean igotzeko deialdia eguraldiagatik aldatu du eta herritarrek plazetan elkartzea deitu ditu, 12:00ak eta 13:00ak bitartean. Preso eta iheslarien etxeratze prozesua abian jarri eta elkarbizitzarako eta bakerako bidea egiteko

SAKANA

Izan Bidea dinamika Euskal Herriko 650 menditara igotzeko deialdia egin zuen larunbaterako. Eta haietatik Sakanan 17 ziren. "Ekimen eder eta esanguratsu" horrekin herritarren "konponbidearen aldeko indarra eta nahia" erakutsi nahi zituen Sarek. "Pozik" zeuden "erronkak" Nafarroan izandako oihartzunarekin, "150 bat herri mobilizatu-ko dira larunbatean". Baina eguraldi iragarpenagatik larunbaterako planak aldatu behar izan ditu Sarek. Hala, eguerdi partean herrietako plazetan elkartu eta talde argazkiak egiteko deialdia egin du. Argazkiak 688 812 034 telefonora bidali beharko dira.

Bide batez, Sareko kideek jakinarazi dutenez, "ekimenak sortutako ilusioa, egindako lan izugarria eta animatu den herritar kopurua aintzat hartuta, 2021eko maiatzaren 8ra atzeratzea erabaki dugu mendi tontorren igoera historikoa, baldintza egokietan egiteko aukera izanen dugula ziurtatzeko". Horregatik, izen emateak mantenduko dituela jakinarazi du Sarek.

Dinamikaz

Sarek sustatu duen Izan Bidea dinamika helburua da herri-

Sarek 650 tontorretan elkartu beharrean, herriko plazetan jarri du hitzordua. SARE

tarrek biltzea euskal presoan, iheslarien eta deportatuen etxeratzearen alde. Elkarbizitza eta bakearen aldeko ekarpen gisa herritarrek batu nahi dituen dinamika da Sarerena. Herritarrei bidearen parte izateko pausoak ematera gonbidatu die Sarek.

Mikel Mundiñanok eta Fran Baldak garbi dute: "Euskal Herriko jendarte gehien-gehiena, erakundeak, eragile politikoak eta jendea orokorrean, gure aldarrikapen nagusi horien alde dago". Dinamikaren barruan jendarte aktibatze hainbat

ekimen landu dituzte, eta "diplomaziaren bide diskretuak" ere lantzen ari dira. Ondorioz, "hainbat emaitza ikusten dira kartzelen inguruan. Baina diplomazia bideek emaitza emateko ezinbestekoa gure aktibazioa. Horregatik, Izan Bidea dinamika. Denok gure aletxoak jartzeko".

Mundiñanok azaldu duenez, "lehendik espetxeetan egoera gogorra bazen, pandemiarekin, atera kontuak! Pandemiarekin ikusarazi behar da lehenbailehen eman behar direla pausoak".

Horiek norabide guztietan eman behar direla gaztigatu du, "baina urgentea da salbuespenezko espetxe politikarekin bukatzea. Politika horrek ekartzen dituelako senideek joan-etorrietan istripuak izatea edo Igor Gonzalez heriotzaren moduko kasuak". Horregatik, estatuen salbuespenezko legedia bertan behera utzi behar dela gaineratu du. "Premiaz egin behar den pauso bat da. Eta, aldi berean, presoan etxeratze prozesu hori ere mar txan jarri behar da".

Unea

Baldaren ustez estatuek duten jokabidea "mendekuan" oinarrituta dago. "Momentu honetan dagoen espetxe politika egun ezin da ulertu. Guk karriketatik bultzatu behar dugu, elkar hartuz, gure nahi hau egi bihurtu dadin". Horrekin batera ordezkari sindikalekin eta politikoekin ere egonen dira. Mundiñanok azaldu duenez, irtenbidea "borondate politikoaren" menpe dago, "eta, momentu honetan, halakorik ez dago". Eta Sareko kideek ez dute espetxe politikan aldaketa edo mugimendu esanguratsurik ikusten. 60 bat preso gerturatzeak izan direla aitortuta ere, Euskal Herriko espetxeetara bizpahiru ekarri dituztela nabarmendu du. Gaineratu duenez, "presoan kolektiboak pauso batzuk emateko prestutasuna erakutsi zuen. Bide legalak erabiliz pausoak emateko norabide bat markatu zuen. Horri ere etengabe trabak jartzen ari zaizkio: gradu aldaketa, baldintzapeko askatasuna, gaixotasun larriak dituzten presoan kaleratzea..."

Hala ere, Baldak nabarmendu du aldaketa hori emateko "momentua" dela. "Orain arte entzun

ez ditugun hitzak entzun ditugu". Pedro Sanchezek Gonzalezen heriotzaren inguruan esandakoak edo kargua hartzean espetxe politika aldatu beharraz esandakoak gogora ekarri ditu. Horregatik, "baloratzen dugu denok elkarrekin bultzatzeko garaia dela, aldaketa horiek lortu edo kontsolidatu daitezkeen". Bide horretan emandako pausotzat jo ditu udal-letan dauden adostasun handiak, alderdi politikoek espetxe politikaren kontra sinatutakoak, espetxe politika hori aldatzeko nazioarteko ehun pertsonen egin-dako ekarpenak eta abar.

Eta mendietatik jaitsi ondoren, "jendea bidearen parte izateko, herritarren aktibazioan" eragiten segituko du Sarek. Aurreratu dutenez, Donostiako Kontxako hondartzan mosaiko erraldoia eta manifestazioa egin nahi dute lastailaren 24an. Azaroan ere izanen dira mobilizazioak. Haie-tako batzuk herri eta auzoetara eraman nahi dituzte. Beti ere, indarrak batzeko helburuz, "ahalik eta jende gehienaren artean bultza egiteko".

Gasolinarako kofinanziazioa

Euskal presoan senideek urtero 14.617.304 km egiten dituzte. Bisitetarako joan-etorri horiek sortzen duten gastua arintzeko Etxerat elkarteak kofinanziazio kanpaina martxan jarri du. 10 (130 km), 15 (190 km) eta 20 euroko (260 km) dohaintzak egin daitezke. Emaileak oparia jasoko du.

Pentsio duinen aldeko aldarrikapenak ez du etenik

Larunbateko manifestazioaren ondoren, Adinekoen Nazioarteko Eguna zelako kontzentrazioa egin zuten atzo

ALTSASU

Sakanako Jubilatuen, Pentsionisten eta Adinekoen Koordinakundeak deituta, 130 bat pertsonak pentsio duinen aldeko manifestazioan parte hartu zuten. Koordinakundeak hainbat alda-

rrikapen egin zituen: pentsioak Kontsumoko Prezioen Indize errearen arabera eguneratzea, gutxieneko pentsioa 1.080 eurokoa izatea, pentsioen erreformak eta jasagarritasun faktoreak bertan behera uztea, 40 urte kotizatu

dituztenen jubilazioak ez zigortzea, alarguntza pentsioa %100ekoa izatea eta pentsio publiko eta duinak bermatuko dituen Gizarte Segurantzako Sistema Publikoa ziurtatzea.

Eskaera horiek guztiak pentsio sistemaren erreforma aztertzen ari den Espainiako Kongresuko Toledoko Batzordeko kideei zuzendu zizkieten. Bitartean Nafarroako Gobernuari eskatzen diote pentsioak osatu ditzala, gutxieneko 1.080 eurotara irits daitezkeen.

Hurrengo hitzordua astelehenean da, 12:00etan, Altsasuko udaletxe parean.

Lizarragabengoako belarriprest eta ahobiziak. UTZITAKOA

Baditugu aurreneko belarriprest eta ahobiziak

Euskaraldian parte hartzeko izena emateko epea joan den ostegunean zabaldu eta azaroaren 19ra arte izanen da horrela. Lizarragabengoan eta Lizarragan izen emate ekitaldiak egin zituzten. Ariguneak ere izanen dira Sakanan

SAKANA

Ariguneen ondoren, Sakanako Euskaraldiko batzordeak buru-belarri hasi dira sakandarrak izena ematera animatzeko dinamika lantzen. Azaroaren 19ra arte dago belarriprest edo ahobizi gisa izena emateko epea. Horretarako, www.euskaraldia.eus web orrira jo behar da. Jakinik sakandar batzuek nahiago dutela aurrez aurre izena eman, ibarreko batzordeak aztertzen ari dira nola antolatu horiek pandemia garaian. Dagoeneko Lizarragaren eta Lizarragabengoaren informazio mahaian eskarmentua badute. Ostiralean 14 lizarrengotarrek eman zuten izena eta igandean, berriz, 30 lizerratarrek.

Sakanako Euskaraldiko arduradunek oraindik ez dute bukatu entitateen izen emateak tramitatzen. Arigune gisa izena ematen interesa duen administrazio, elkarte, gizarte eragile edo entitateen bat balego Euskara Zerbitzuarekin harremanetan jarri beharko du euskara2@sakana-mank.eus e-posta bidez. Asteleheneko 12:00ak arte du horretarako epea.

Bandoa

Altsasuarrak Euskaraldian parte hartzerantz animatzen dituen bandoa zabaldu du Altsasuko Udalak. Gonbidapena egitean Altsasuko Udalak gogorarazten du euskararen ezagutzaren datuak azken hamarkadetakoa onenak direla, ez, ordea, erabilera-erak. Euskaraldiak berarekin ikuspegi berria dakarrela ere nabarmendu du udalak, "ez baitu soilik euskaldunak aktibatzea nahi, haiekin batera euskara ulertzen dutenak ere aktibatu nahi ditu". Hori dela eta, euskararen erabilera areagotzeko ariketa sozialean, Euskaraldian, parte hartzeko eta belarriprest edo ahobizi rolak hartzerantz animatu du.

Aldi berean, udalak gogorarazi du aurtengo berritasuna ariguneak direla. Euskaraz hitz egiteko guneak dira eta mota guztietako entitateak izan daitezke. Euskaraz lasai hitz egiteko toki bat da arigunea, euskaraz ulertzen dela bermatzen baitu. Haietan ere euskaraz hitz egitera animatu du udalak. Bigarren Euskaraldia azaroaren 20tik abenduaren 4ra izanen da.

45.743 euro kontsultategien gastuei aurre egiteko

Udalen edo kontzejuen jabetzako Nafarroako tokiko kontsultategien eta kontsultategi laguntzaileen funtzionamendu gastuak finantzatzeko, Osasunbideak toki erakundearen artean 935.534 euro banatu ditu. Kopuru horren %4,88, 45.743,80 euro, Sakanako toki entitateek jasoko dute. Diru hori herrietako osasun azpiegituraren mantentze eta funtzionamendu gastuak ordaintzera bideratuko da (telefonoa, gasa, argindarra, garbiketa eta abar).

Nafarroako Gobernuak toki erakundeei kontsultategien metro karratu bakoitzeko 43,9 euro emango dizkie. Honako kopuruak jasoko dituzte Sakanako 15 toki entitateek: Hiriberri 1.931,6 euro; Ihabar 439; Irañeta 1.580; Uharte Arakil 7.111,8; Arruazu 1.975,5; Lakuntza 3.643,7; Arbizu 3.468,1; Unanu 1843,8; Dorrao 2.107,2; Lizarraga 2.282,8; Bakai-ku 3.029,1; Iturmendi 3.424,2; Urdiain 2.546,2; Olatzagutia 7.858,1 eta Ziordia 2.502,3. Esan bezala, 15en artean 45.743,8 euro.

Lan bila zabiltza?

Eman izena Sakanako Mankomunitateko kirol monitore, entrenatzaile eta aurkezle euskaldunen lan-poltsan!

Baldintzak:
18 beteak izatea, euskalduna izatea eta oinarriko kirol titulazioa izatea.

Izen-ematea:
Sakanako Mankomunitateko Kirol Zerbitzuan, 948 464 866 edo kirolak@sakana-mank.com postan.

Erabiltzaileak:
Begirale euskaldunen eta aurkezleen zerrendak Sakanako udal eta mankomunitateek zein entitate pribatuek erabili ditzakete. Sakanako Mankomunitateko Kirol Zerbitzua bitartekaria izanen da. Ez da lan-harremanik sortuko Sakanako Mankomunitatearen eta zerrendako kideen artean.

Mank
s a k a n a
Kirol Zerbitzua eta Euskara Zerbitzua

Zordun handiek 4,16 milioi dituzte pagatzeko

Nafarroako Ogasunaren zordun handien artean ibarreko 13 ageri dira: industriako 6, ostalaritzako 3, eraikuntzako 3 eta merkataritzako 1. Enpresa bakar batek lortu du bere zorra murriztea. Zerrendan hiru sartzean zorra 946.767,23 euro handitu da

SAKANA

Nafarroako Foru Ogasunari 120.000 euro baino gehiago zor dizkion edozein pertsona edo enpresa zordun handitzat hartzen da. Ogasunak jakinarazi zuenez 640 zergapeko daude, eta 304 milioi euro zor dituzte 2019ko abenduaren 31n. Horietako 13 sakan-darrak dira eta guztira 4.161.404,78 euro zor dituzte. Bestela esanda, zordunen artean %2,03 sakandarrak dira eta zor guztiaren %1,36 da haiek pilatutakoa.

Sakanako 13 zordun handiei sektoreen ikuspegitik begiratu gero, industria da zordun handi gehien pilatzen duen ibarreko sektorea. Gainera, aurren bi enpresa gehitu dira zerrendara. Sei enpresetatik hiruk finantza erakundeek eragindako krisiaren ondorioz itxi zuten, zerrendara batu den bestea berriki itxi dute eta talde berekoak diren beste biak auzibidean daude. Haietako bat da zerrendara gehitu den industria alorreko bestea. Sei

Industrialde bat. ARTXIBOA

enpresa horiek guztira 2.28.854,55 euro zor dituzte, ibarrean zordun handiek pilatu dutenaren %53,08. Auzibidean dauden enpresetako batek sei enpresen zorra urte batean 230.539,16 eurora igotzea ekarri du.

Ostalaritzako hiru zordunetatik bat berak ere ez du segitzen zerbitzua eskaintzen. Batek berriki utzi dio jardunari. Hiruren artean Sakanan sortutako zorraren %22,85 dute pilatuta, 950.683,68. Haietako biren zorra igo egin da, eta joan den urtean baino 2.170 euro gehiago zor dituzte guztira.

Ibarreko eraikuntza sektoreko zordun handien zerrendara beste enpresa bat gehitu da. Hiruen artean 850.2212,07 euro zor dituzte Nafarroako Foru Ogasunari, Sakanan pilatutako zorraren %20,43 hain zuzen ere. Horietako bi enpresa krisiarekin itxi ziren. Eraikuntza arloko hirugarren enpresa da ibarreko bakarra bere zorra murriztu duena, 12.968,75 euro gutxiago zor ditu egun. Joan den urtean ere zorra txikitu zuen. Azkenik, merkataritza arloko enpresak atek zabalik ditu eta bere zorra aurren ere igo egin da, 8.383,28. Berea ibarreko zorraren %3,64 da.

Berreskuratutako senideen hezurrekin 1979an. UTZITAKOA

Liburutegiak 'Lurpean-Lur azpian' erakusketa hartu du

Nafarroan 1936ko estatu kolpearen ondorioz hildakoak hobietatik ateratzeko prozesua gogoratzen du

OLATZAGUTIA

Estatu kolpearen ondoren errepresio handia izan zen Nafarroa 1936an. Errepresio mota ugari izan zen, baita fusilatzeak ere. 1978tik 1980ra bitartean, batez ere Nafarroako Erriberan, fusilatutako pertsonen gorpuak hobi komunetatik ateratzeko ahalegin handia egin zen. Eraildakoen senideek eta lagun minek bultzatu zituzten gorpuen berreskuratze horiek. Eta horren berri ematen du Olatzagutiko liburutegian ikusgai dagoen erakusketak. Bisitariak Nafarroako herri askotan eraikitako panteoi errepublikanoetako batzorde kudeatzaileen, hobeik ateratzen, hiletan eta ehorzketen antolamenduari buruzko dokumentu eta testigantza grafikoak ezagutzeko aukera izanen du.

Nafarroako Oroimenaren Institutuaren erakusketa da, dagoneko hainbat herritan ikusgai izan dena. Hildakoak lurpetik ateratzeko prozesu haren akaberraren 40. urteurrena da. Osagarri gisa, liburutegiak historia memoriari buruzko liburuen bilduma jarri du ikusgai mahai batean. Horien artean dago *Bajo tierra. Exhumanaciones en Navarra* liburua, erakusketa bera mustu ondoren Nafarroako Gobernuak argitaratu zuena. Liburuak gorpuen berreskuratze lehen lanak eta azken hamarkadetan egindakoak biltzen ditu, besteak beste Urbasako saroiko eta Otsaportilloko lezeetan Aranzadi zientzia elkarteak egindako lanaren berri ematen da.

Erakusketarekin batera, Javier Liñerak idatzitako eta interpretatutako *Barro Rojo* antzezlanaren programatu du Olatzagutiko Udalak. Bertan, autoreak bidaia bat proposatzen du: bere eta bere osaba gayaren historian zehar, nazien kontzentrazio eremu batean sartuta, eta gero kartzela franko batean. Egungoeskubideak eta askatasunak ahalbidetu zituzten pertsonen bizi izan zituzten errealitate gogorrak eszenaratu dituen lana. Antzezlanaren Olatzagutiko kultur etxean lastailaren 30ean, 22:30ean emanen da. Sarrera aurreratuen prezioa sei eurokoa izanen da eta zortzi-koa funtzioaren egunean.

Aurretik egin bezala, jarduerak horiekin, bai liburutegi publikoak bai Olatzagutiko Udalak historia memoria berreskuratu eta zabaltzeko konpromisoa hartu dute. Alde horretatik, aipatzekoa da Olatzagutiko Oroimen Taldeak duela urte batzuk jakinarazi zuela herrian 17 pertsona erail zituztela estatu kolpearen ondoren, beste bost hil zirela borroka frontean, eta beste 27 pertsona batzuk kartzelan sartu zituztela, horietako batzuk lan eremuetan lan egitera behartu zituztela. Gainera, bost funtzionarioek galdu zuten lanpostua, hamarren bati behintzat kendu zizkioten ondasunak, bik errefuxiatu behar izan zuten eta gutxienez 11 emakume mutilatu eta umiliatu zituzten.

Erakusketa liburutegian izanen da ikusgai hilaren 15era arte, 16:30etik 20:30era.

DUELA 25 URTE...

Inozentzio Aierbe Irañetari omenaldi beroa

Aralar Mendi elkarteak eta Uhart Arakilgo Udalak antolatutako omenaldia. Mezarekin hasi zen. Elizkizunean abesbatzak Aierberri kanta bat eskaini zion. Jose Manuel Fernandino alkatearen eskutik, hunkituta, oroigarri bat jaso zuen apaizak. Uharteko dantza taldeak aureskua dantzatu zion. Bertso pare bat ere kantatu zizkioten. Aierbek bere esker ona azaldu zien uhartearrei. Omenaldia hamaiketako batekin despeditu zen.

Auziari buruzko telesailerako figurante premia

Baleuko ekoiztetxea ETBrenda-ko Altsasu auziari buruzko telesaila grabatzen ari da. Joan den astean hasi ziren eta hilaren 24ra arte arituko dira egiteko horretan. Altsasuko auziak erantzun handia izan du herrian eta horregatik telesailerako figurante asko behar dituzte. Ekoiztetxetik 18 eta 60 urte arteko jendea figurante gisa izena ematera animatu dute. Telesailak bertatik bertara nola grabatzen diren ezagutzeko aukera da ere. Telesailean figurante gisa agertu nahi duten interesatuek izenabizenak, adina eta telefono zenbakia castingaltsasu@gmail.com e-posta helbidera bidali behar dute.

Moriako errefuxiatu gunerako 4.000 jaki

Zaporeak Gobernu Kanpoko Erakundearen aldeko boluntarioak ostiralean eta larunbatean egin zuten bilketa. Zazpi herritan egin zen jaki bilketa

Alfredo Alvaro Igoa SAKANA

Hiriberri Arakilen, Irañetan, Uharte Arakilen, Bakaikun, Altsasun, Olatzagutian eta Ziordian jatekoak bildu zituzten asteburuan. Guztira 4.000 kilo. Gehien bat lekaleak, arroza, pasta eta olioak. Horrekin batera, kontserba latak, esne hautsa eta beste-lakoak. Zaporeak Gobernu Kanpoko Erakundeak "esker ona" azaldu diete sakandarrei:

"zuen elkartasunarekin desplazatutako pertsonetako batzuen bizitza 'pixka bat okerragoa ez izatea' lortzen da". Jakinarazi dutenez, aurreneko kamioia aste honetan bertan bidali nahi dute. Zaporeak-ek Greziako Lesbos irlako Moriako errefuxiatu eremu ondoko sukaldaria eramanen dira Euskal Herrian bildutako jakiak. Erakundeak egoera zaurgarrienean dauden errefuxiatuen

artean banatuko du jatekoa. Haien egoera asko okertu da irailaren 8an sute batek errefuxiatu eremua kixkali eta gero.

Ekarpina egin nahi duten sakandarrak oraindik ere garaiz daude Zaporeak-i dirua emateko. Sutearen ondoren aurrekontua bikoiztu edo hirukoiztu zaielako. Lesbosen fruta eta barazkiak erosten dituzte. Eta sutearen ondoren ura banatu dute ere.

Zaporeak-en jaki bilketa Irañetan. UTZITAKOIA

"Morian larrialdi egoera aspaldikoa zen"

Fermin Artolak hala gaztigatu du. Morian boluntario aritutakoa da bera. "Duela hilabete batzuk esaten genuen kanpamendu horretan zegoen egoera oso-oso-oso latza zela eta ezinezkoa zela Europar horrelako egoera bat mantentzea". Nabarmendu duenez, irailaren 8ko suteak "are egoera larriagoa utzi du. Lehen denak kanpin dendatan edo palet eta plastikoz egindako txaboletan bizi ziren. Bizitzeko oso baldintza txarretan, ez urik ez ezer. Sutearen ondorioz jendea hori gabe gelditu zen". Ondorioz, errefuxiatu eremuan zegoen jendea errepide bazterretan edo supermerkatu batzuetako aparkalekutan egon zen, "ez janaririk, ez urik, ez medikurik, ez ezer".

Artolak azaldu duenez, "migrazio mugimendu guztiek, azkenean, oinarri bera dute: herrialdeetan duten bizitzeko egoera. Gehienetan gerra dago. Duela urte batzuk gehienak siriarrak ziren, gerra zela eta, handik alde egindakoak. Baina momentu honetan, %70 edo gehiago, Afganistanetik datoz. Han ez dago inolako baldintza onik bizitzeko, ez gizonezkoendako, ez emakumezkoendako, ez inorendako". Afganistanen aspalditik gerra eta "azpiko gerra" dagoela gaineratu du

Artolak. "Halako negoziazio batzuk izan dira, baina duela gutxi haurrendako ospitale batean bonba jarri zuten. Hori da hango eguneroko bizitza. Bizitza deitu badaiteke. Eta, beraz, jendeak handik alde egiten du, han bizitzerik ez dagoelako".

Oinez, autobusez, kamioiez... lurrez, beste herrialde batzuetan barrena ibilaldi luzea egiten dute pertsona horiek. "Haien helburua da imajinatzen duten Europa zoragarri honetara iristea, bizimodu duin bat lortzeko". Artolak azaldu duenez, Lesbos Turkia ondoan dagoen uhartetxo bat da. "Hara pasatzen direnean oso baldintza txarrekin topo egiten dute. Inoiz esperoko ez luketen zerbaitekin. Eta egia esanda, han egonda, guk geuk ere espero ez dugun zerbaitekin topatzen gara Europa 'zibilizatu' honetan".

Erantzukizuna

Artolaren iritziz, "Europako Batasuneko estatu guztien erantzukizun zuzena da. Haien lana da hori bideratzea. Baina zer egiten dute: diru pixka bat eman Europako bazter batean migratzaileak mantentzeko eta gainerako herrietara ez hurbiltzeko. Horrela guk ez dugu benetan dagoen arazo bat". Aitortu du Gobernu Kanpoko Erakundeek (GKE) egiten dutena

"adabakiak jartzea" dela. "Gurea ez da konponbidea. Konponbidea estatuek eman behar diote". Eta irtenbidea eman du: "Moria desegin eta han dagoen jende guztia birkokatzea Europan".

Horren orde, hesiz itxitako kanpamendu berri bat egin dute. Kontzertinatuz inguratuta dago. Artola: "errefuxiatuak iristen direnean, karnet moduko bat ematen diete. Zerbait erostera edo medikuarengana edo dena delakora atera nahi dutenean, izena eman behar dute eta txartel bat ematen diete. Kartzela ingurune batean bizi dira. Lehen ez zuten askatasunik. Orain gutxiago. Errefuxiatuek eremu itxi horretan egon behar dute. Acnurrek kanpin denda handiak jarri ditu eta han sartu dituzte".

Moriako kanpamendu berrian ez dago inolako ur zerbitzurik. Ura kamioietan eramaten dute. Egunean behin jateko zerbait ematen diete. Eta mediku zerbitzurik oraindik ez dago. Duela hilabete batzuk ez zegoen COVID-19 kasurik. Baina pasa den aste akaberran gutxienez 240 positibo zeuden. 4.000 haur inguru daude eta ez dute sekula eskolarik izan. Urte batzuk han daramatzan jendea badago. "Nik ezagutu izan ditut han lau bat urte daramatzatenak haien egoera argitu zain. Oso normala da esatea: hurrengo elkarriketa 2021eko irailean dut edo halakoak. Halako 'barrikada handi bat' jarrita dago hurrengo pausoa ez emateko".

GKEen lana egoeraren araberakoa da. "Momentu

batzuetan izan da halako elkartasuna eta laguntza. Eta besteetan, oso eroso ez bazara, edo esaten duzuna oso eroso ez bada, zure kontra jotzen dute. Sutearen ondorioz inork ez du inolako baimenik jaso medikuntza zerbitzuak emateko, ezta janaria emateko ere".

Artolak esan duenez, "xantaia moduko bat egin diete errefuxiatuei denak barruan mantentzeko: sartzen ez bazarete zuen paperekin ez dute aurrera egingen eta ez duzue inolako zerbitzurik izanen. Hasiera batean ez zuten barrura joan nahi". GKEei sartzea debekatu zieten. Ondorioz, inguruan zegoen jendeaz arduratu ziren. Baina GKE guztiak elkarriketetan daude, eremuan sartzeko baimena lortzeko.

BILTOKI
TABERNA • JATETXEA

**Pintxoak
Bokatak
Plater konbinatuak
Karta**

Asteleheneretik ostiralera
**Eguneko menua
10€**

Asteburuetan
Menu berezia 25€

948 467 876 • Altsasu

PORTUKO
okidenaja

Altsasu: 948 563 822 (denda)
948 467 153 (lantegia)
Etxarri Aranzatz: 948 460 988
Urdiain: 948 563 763

*Goxua,
bi eguneko aurrerapenarekin eskatu*

**Agertu nahi baduzu jar zaitez gurekin harremanetan
eta gorde zure lekua!**

661 52 32 45

publi@guaixe.eus

Alokairu sozialeko bost etxebizitza izanen dira

Erdi eraikita dagoen blokearen jabe den enpresak, Nasuvinsa enpresa publikoak eta Arbizuko Udalak akordioa itxi dute. Bestalde, koronabirusak eragindako pandemiak udalaren aurrekontuak eta haren onarpen data guztiz baldintzatu dute

Eneida C. M. eta Alfredo A. I. ARBIZU
Arbizuko Udalaren aurtengo aurrekontua 1.133,318 eurokoa da. Francisco Javier Razkin Flores alkateak esan duenez, "COVIDaren kontu honek bete-betean harrapatu gintuen eta, horregatik, aurrekontuak egiten nahiko berandu ibili gara". Razkinek gogorarazi nahi izan du, udalak pandemiagatik kiroldegia eta haur eskola itxi behar izan zituela. Bietako 20 bat langileendako Aldi Baterako Enplegu-erregulazioko Espedienteak (ABEE) egin zituzten. "ABEE bidez % 70 pagatzen da eta udalean erabaki genuen gainontzeko %30 pagatzea". Horrek aurrekontuak ikutzea ekarri zuen.

Inbertsioei dagokionez, herriko borda bat konpondu dute, haurrendako jolas parkeak eraberritu dituzte, kiroldegian hodiaria berria jarri dute eta han bertan kloroaren lurrunketagatik herdoilduta zeuden metalezko zutabe batzuk konpondu dituzte. Arbizuko Udalaren asmoa zen argiteria publikoan LED argiak jartzea. "Dirulaguntza eskatu genuen baina ez digute eman. Geroz, hori nola egin berrikusi beharko dugu". Izan ere, udalak Nafarroako Gobernua-rengandik 65.000 euro jasoko ditu. Laguntza horren bidez egin edo ez aztertuko dute udalean.

Razkinek jakinarazi duenez, baso aprobetxamendu batzuk saldu nahi izan zituzten baina eman gabe eta, ondorioz, udala diru-sarrerarik gabe gelditu zen. "COVID-aren kontuarekin, badi-rudi merkatua ere gelditu egin dela". Bestalde, basoan bide batzuk konpondu eta beste zerbait egiteko asmoa zuten, baina udalak lote horiek saldu ez dituenek, lan horiek bertan behera gelditu dira.

Etxebizitza

Razkinek azaldu duenez, "duela bizpahiru urte hainbat gazte kezkatu herriko etxera etorri

Arbizuko Udalaren aurtengo aurrekontua 1.133,318 eurokoa da. ARTXIBOA

ziren. Arbizun bizi nahi zuten, gurasoen etxetik atera nahi zuten. Baina alokatzeko etxerik ez zegoela, eta salgai zeudenak oso garesti". Udala Nasuvinsa enpresa publikoko arduradunekin bildu zen eta "zer aukera egon zitezkeen galdetu genien".

Gainera, herrian 60 etxetik gora hutsik zeudela ikusten zuten udaleko kideek. "Hori jakinik, Nasuvinsari lurra eskaini eta etxeak eraikitzea ez zitzaigun bidezkoa iruditzen. Hutsik dauden etxeei etekin bat ateratzea da kontua. Beste hainbat eraikin erdi eginik dituzte, baina saltzeko momentu egokia ez denez, lanak geldirik daude". Alkateak bloke batean egin gabeko bost etxebizitzaren berri eman du. "Enpresa, Nasuvinsa eta udala harremanetan jarri ginen. Eta akordioa itxi genuen". Ondorioz, enpresak lanak despidituko ditu eta Nasuvinsaren alokairu poltsan jarriko ditu. "Gutxienez alokairu tasatuko bost pisu berri egon dira. Oker ez banago, metroa bost eurotan kobratzen da". Gizarte alokairuko etxebizitzetan interesa duten pertsonen errola du Nasuvinsak. "Norberak eman behar du izena. Haiek

informazio eskaera izan ditu. Azkenik, udalak erabaki du urbanizatutako bederatzi lursail enkan-te bidez saltzea. Enkanterako proposamenak aurkezteko epea lastailaren 12an despidituko da.

Olatzea

Pandemiak Olatzea hotelari ere eragin dio. "Martxoaren 19an dena ixteko agindua eman zuten eta aurrera ezin eraman horretan, alokatuta zutenek utzi egin behar izan zuten". Razkinek gogorarazi duenez, "hotela dirulaguntzarekin egin zenez, horrek ere bere araudia du. Eta horietako bat da hotela ezin dela itxirik egon". Horregatik, Arbizuko Udalak, atzera ere, hotelaren kudeaketa enkantera atera du, esanez bezala, guk gure betebeharrak betetzen ditugu. "Baina hutsik gelditu da".

Gainera, eraikinak beste egiteko bat izanen du etorkizunean. Europako dirulaguntza baten bidez Iparralde, Euskal Autonomia Erkidegoko eta Sakanako eragileek zahartze aktiborako egitasmo bat lantzen ari dira. Horren barruan dago sartuta Olatzea hotela, egoitza bihurtuko lukeena. "Lanak urte bete barru hasiko dira, edo urte eta erdi baino lehenago behintzat bai. Eta baldintza horiekin hotel gisa alokatzea ere, ez dira baldintzarik onenak".

Zahartze aktiboari buruzko egitasmo hori kontuan izanik, adinekoek ariketak egiteko tresnak izanen dituen parke bat jartzeko asmoa du udalak. Hotelaren ondoko belardian jarriko lukete.

Kale nagusia

Lanak despidituta badaude ere, udalaren eta lanak egin zituen enpresaren arteko harremanak segitzen du. "Ez dira batere onak"

aitortu du alkateak. "Aurrekontua portzentaje izugarri batean handitu dute". Lanek 650.000 euro inguruko aurrekontua bazuen enpresak udalari milioi bat eurotik gora eskatzen dio. "BEZa eta guzti sartuz gero, 400.000 euro gehiago eskatzen dute. Administrazioarekiko auzi epaitegian bukatuko duen kontu bat da".

Eskola zaharra

Aurreko ikasturtean Arbizuk eskola berria mustu zuen eta gaur egun eskola zaharra hutsik dago. Alkateak azaldu duenez, "eraikina txukuntzeko" dago. Razkinek jakinarazi duenez, "30 bat pertsona bildu da arte martzialak egiteko asmoarekin. Eta ez dute inongo lekurik. Beraiek txukundu dute dena. Tatamiak eta jarri dituzte. Ikasturte honetan, behintzat, beraiek erabiliko dute".

Udalaren asmoa da eraikin horren inguruan parte hartze prozesua egitea. "Aurten bertan egitea pentsatzen genuen. Baina COVIDaren kontu horrekin ez genituen segurtasun baldintzak ikusten eta heldu den urterako atzeratuko dugu. Enpresa bat ere kontratatu dugu, udalak parte zuzena ez izateko. Hortik ateratzen denarekin aurrera egingen dugu". Alkateak jakinarazi duenez, eraikin horri erabilera emateko arbizuarren artean hainbat proposamen sortu dira, esaterako: ikastola hor jartzea, kultur etxea egitea, aniztasunari lotutako zerbait egitea...

**"HIRUEN AKORDIOARI
ESKER, GUTXIENEZ,
ALOKAIRU TASATUKO
BOST ETXEBIZITZA
EGONEN DIRA"**

TXARTEL
TX
20

Bisita txartelak inprimatzen ditugu

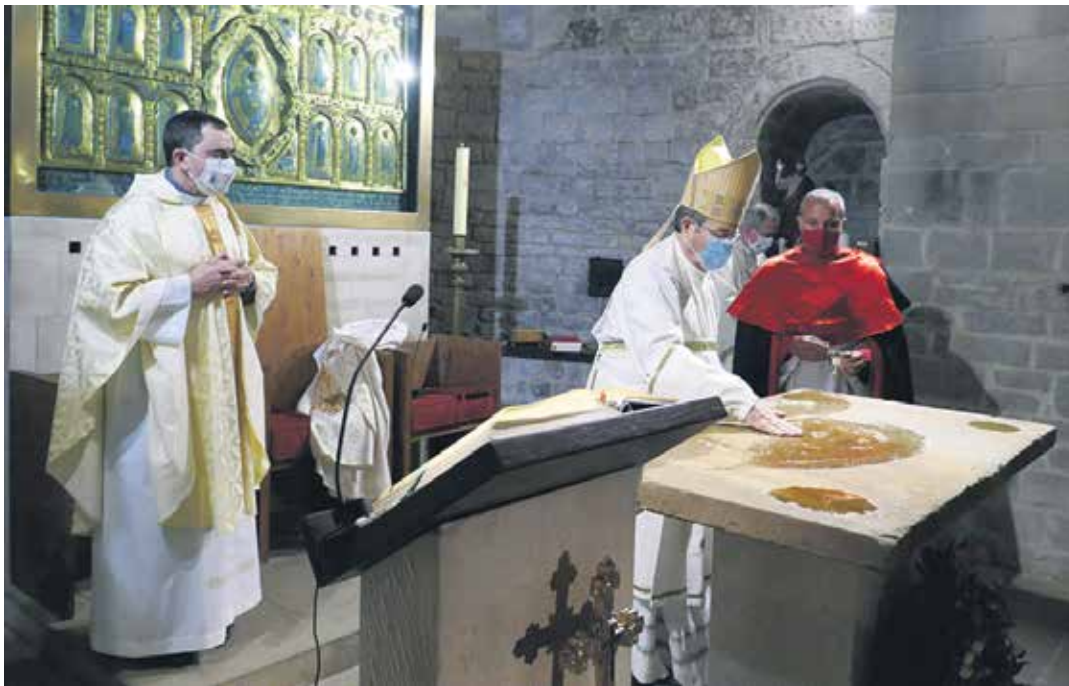
www.txartel.net | 948 564 002
txartel@txartel.net

**- BEROKUNTZA - NEKAZARITZA -
- AUTOMOZIOA -**

Lakuntza

**Etxera eramateko
gasoleoa**

Alberto Iriarte
948 576 016 - 609 421 680

Artzapezpikuak sagaratu zuen Aralarko santutegi berriko aldarea. NEREA MAZKIANAN ZELAIA

Mila urte dituen aldarea, bere tokian

San Migel egunean Aralarko santutegira bueltatu zen jatorrizko hareharrizko aldarea. Sei meza izan ziren eta bakoitzean 150 pertsona sartu ziren. Azken elizkizuna Uhartre Arakilgo elizan egin zen

UHARTE ARAKIL

Mikel Garziandia Goñi kaperauak eguna oso ongi joan zela esan zuen. "Mezetara etorri den jendetza izan da, hain justu, santutegian sartzen zena. Geroztik, ez dugu izan beharrik jendeari sarrera eragotzeko". Garziandia nabarmendu duenez, "beste urte batzuetan baino askoz ere jende gutxiago etorri da, baina eliza betexka egon da". Beraz, santutegiko arduradunek egindako deialdiari kasu egin diote fededunek eta bederatziurreneko elizkizunetara joan ziren eta San Migel egunean ez zen arazorik egon. Fededunen Aralarko aingeruaren irudia gurtu nahi izaten dute. Aurten pandemiagatik irudiari ez diote musurik eman. Gaur egun men egin diote, buarekin keinu egin eta irudia ikutu gabe harekin jendeari gurtzearen seinalea egiten zaio.

Aldarea

Aurre erromanikoa den aldarea sagaratu zuten santutegian as-

teartean. Garziandia azaldu duenez, "garai batean aldareak egungoak bezala ziren, inguruan zelebratzeko. XII. Mendean beste liturgia moda bat etorri zen eta aldareak ekialdeko hormaren kontra jartzen ziren". Aralarko kaperauak argitu zuenez, egungoaren aurretik zegoen elizako aldarea da berreskuratu dutena, "1000. urte inguruko aldarea da. Lasai asko esan dezakegu bertan mila urtez egon dela bere tokian, 50 urte egin dituela Lakuntzetxan eta, asteartean, berriz, ez dakit mila urtetarako, baina berriro ere bere tokira itzuli dugu".

Aldarea Lakuntzetxan egotearen arrazoiak argitu du Garziandia: "Bertan egondako meza-mutilek esan ziguten han zego-

**SANTUTEGITIK
EGINDAKO ESKAERA
BETEZ, SAN MIGEL
EGUNEAN EZ ZEN
JENDETZARIK IZAN**

la. Diputazioak Aralarko santutegia berritu zuten duela 50 urte. Hainbat eta hainbat aldare, irudi, erretaula eta koadro (Javier Ziga Etxandiren olioak) kendu zituzten santutegiak XII. mendean zuten tankera izateko. Zentroko absidean zegoen aldarea, eta beste batzuk, Lakuntzetxan sartu zituzten". Jatorrizko aldarearen ordez egurrezko hiru aldare berri jarri zituzten. Francisco Perez Gonzalez artzapezpikuak meza nagusian sagaratu zuen aldarea asteartean. Aldare bat mugitzen den bakoitzean sagaratu behar baita. Fededunekin batera, sagaratzearen lekuko izan ziren santutegi inguruko apaizak. Gainera, Iruñeko katedraleko bi kanonigo izan ziren. San Migel egunean 814 urte bete zituzten katedraleko musika kapera. Horregatik izan ziren Aralarren katedraleko txantre edo kantu arduradun Aurelio Sagaseta eta Jose Antonio Goñi Beasoain de Paulorena, zeremonia eta liturgia arduraduna.

Saria jaso duen Andra Mari ikastolako ikasleen marrazkia. UTZITAKOIA

Andra Mari Ikastola "Aniztasuna aberastasun" lehiaketan saritua

Lehiaketa pandemiak baldintzatu du, hainbat ikastetxek lanak aurkeztu zituzten

ETXARRI ARANATZ

Nafarroako Gobernuak, Bakearen, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Zuzendaritza Nagusiaren bitartez, *Aniztasuna aberastasun* izeneko III. Eskola Lehiaketa antolatu zuen. Aniztasunaren inguruan hausnartzea eta desberdina errespetatzen duen gizarte eraikitzeke begirada inklusiboa eta positiboa lantzea bultzatu nahi zen. Helburua izan da gizarte pluraleko herritarrek izateak eta bizikidetzaren errespetatzeak eskaintzen dituen aukerak erakustea. Lehiaketako sariak ostiralean banatu ziren. Sei ikastalde sarituen artean dago Etxarri Aranzko Andra Mari Ikastolako. Zehazki, DBHko 1. eta 2. mailako ikasleek aurkeztutako *Ez ikusi arren, hemen nago* lanak jaso zuen saria.

Nafarroako Gobernuak jakinarazi zuenez, aurkeztutako lan

guztiak liburu batean bilduko dira, eta liburua Nafarroako ikastetxe eta liburutegi guztietara iritsiko da. *Aniztasuna aberastasun* bildumak laster hiru ale izango ditu, eta laneko tresna erreferente bilakatzen ari da.

Sari banaketan izan ziren Herriarrekiko Harremanetako kontseilari Ana Ollo eta Bake, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideetako zuzendari nagusi Martin Zabala. Ollok sari banaketa ekitaldian adierazi zuenez, "lehiaketaren helburuetariko bat da ikasle taldeen arteko harremanak indartzea, partaide eginaz eta ikasleek proposamen, iritzi eta ideia desberdinak errespetatuaz. Talde osoaren artean gartzeko lan garrantzitsua da". Pandemiak lanak sortzea zaildu bazuen ere, aurkeztutako lanen kalitatea nabarmendu zuen Ollo kontseilariak.

Ibarreko sei ikastalde konfinatuta daude

Hezkuntza Departamentuak jakinarazi duenez, foru geografian barna hainbat ikastetxeetako ikasleak konfinatzeko agindua jaso dute. Irurtzungo Atakondoa ikastetxeko Lehen Hezkuntzako seigarren mailako 14 ikasle agindua astelehenean jaso zuten. Sakanan badira ikasle gehiago konfinatuta. Ostegunaz geroztik hala daude Olatzagutiko Domin-

go Bados eskolako 24 ikasle. Lehen Hezkuntzako lehen mailako 8 ikasle eta Haur Hezkuntzako 3 eta 4 urte arteko 16 ikasle. Bestalde, hilaren 22tik konfinatuta daude Iñigo Aritzta ikastolako Lehen Hezkuntzako 3. mailako 16 ikasleak. Eta ostiralaz geroztik: Altsasuko Sagrado Corazon ikastetxeko Lehen Hezkuntzako bosgarren mailako 19 ikasle eta Zelandi eskolako Haur Heziketako laugarren mailako 14 ikasle. 10 eguneko epearen ondoren bueltatuko dira klasera.

Kontzejuaren inbertsio nagusia atzeratu da

Dermioko bideak konpontzeko asmoa zuen eta dirulaguntza ere bazuen, baina lanak ez dira aurtan eginen

ERROTZ

Errozko Kontzejuak aurtan 37.323 euroko aurrekontua du. Sergio Altuna Garro kontzeju buruak jakinarazi digunez inbertsioetarako 18.000 euro bideratuak zizutuzten. "Baina COVID-19arekin bertan behera gelditu da inbertsio handiena: dermioko bideak konpontzea. Lanek 60.000 euro pasako aurrekontua dute eta lortua genuen Nafarroako Gobernuaren

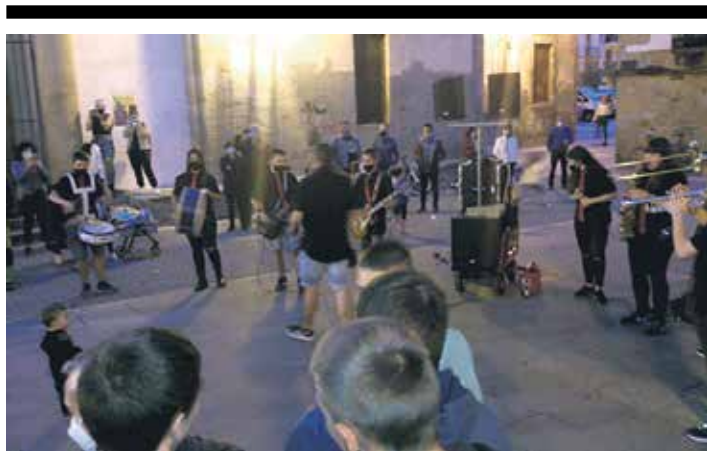
%60ko dirulaguntza. Baina aurtan ezin izanen ditugu lanok egin. Ea hurrengo urtean". Horretarako, jakina, dirulaguntza ziurtatuta izan beharko lukete.

Bestelako inbertsioak egin ditu Errozko Kontzejuak. Garai bateko eskolen eraikinak kontzeju-etxea hartzen du beheko solairuan eta etxebizitza bat goikoan. Azken hori, gutxienez, azken 25 urteetan alokatuta egon da. Azken maiz-

terrak duela 3 urte sartu ziren. Eraikina berotzeko etxebizitzan zegoen galdara erabiltzen zen. "Baina zeinek noiz erabiltzen zuen eta horrelakoak eragozteko, solairu bakoitzean galdara bana jartzea erabaki dugu". Etxebizitzan galdara jarrita dago. Eta kontzeju etxean pelleta erregai izanen duen estufa jarriko dute. Teilatua konpondu eta fatxadak margotu zituen kontzejuak 2019an.

Errozko kontzeju etxeaa, goiko eraikina, Arakil gaineko zubitik. ARTXIBOA

Elektrokela elektrotxarangkak zabalduko du egitaraua. ARTXIBOA

Lastailean urteurren bikoitza ospatuko dute gazte gunean

Altsasuko Udalaren Gazteria Zerbitzuaren 25. urteurrena eta gazte gunea mustu zela 10 urte bete dira

ALTSASU

Kartela oraindik itxi ez badute ere, Altsasuko Udaleko Gazteria Zerbitzuak jakinarazi du lastailarako ekintzaz betetako programazioa prestatu dutela. Arrazoiak? zerbitzuak berak mende laurdena betetzea eta hamarkada bat gazte gunek. Urteurrenetako egitaraua musikak zabalduko du. Gazte altsasuarrez osatutako Elektrokela elektrotxarangaren emanaldia izanen da Intxostiapuntako patioan, larunbatean, 19:00etatik 21:00etara.

Hurrengo larunbatean, lastailak 10, "ospatzen ari gara" scape

room jarduera izanen dute 18:30etik aurrera. Lastailaren 23an, berriz, bertso saioa izanen da 18:00etatik aurrera.

Eta, azkenik, lastailaren 31n, 17:30ean, aldizkaria aurkeztuko dute. Argitalpen horretan Gazteria Zerbitzuak bere ibilbidean zehar gauzatu dituen programa nabarmenenen berri jaso da. Aldizkaria egiteko gazte eta talde askoren laguntza izan dute eta elkarlanean egindako lana dela nabarmendu nahi izan dute. Iragarritako ekitaldi guztiak Intxostiapunta gazte gunean izanen dira.

Gozamenez film laburren sari banaketa hemen da

Gaur, 18:00etan, banatuko dira Intxostiapunta gazte gunean

ALTSASU

Gozamenez film laburren lehiaketara bost lan aurkeztu ziren. Haietakoren baten aldeko botoa Altsasuko Udalaren www.altsasu.eus webgunearen bidez izena emateko aukera bukatu eta gero, bozketaren emaitzak ezagutzeko garaia iritsi da. 12 eta 30 urte arteko gazteek zuten botoa emateko aukera eta haiek dira hiru sariak banatuko dituztenak: banakako lan onenari (70 euro), talde lan onenari (250) eta botoen bidez erabakiko den publikoaren saria (100 euro).

Lehiaketara aurkeztu diren lan guztiak honako galderari erantzun behar zioten: Nola gozatzen eta disfrutatzen duzu? Gozamenez film laburren lehiaketaren bidez nahi zen 12 eta 25 urte arteko sakandarrek sexualitateari buruz hausnartzea eta haren gainean ditugun hainbat ideia eta ikuspuntu adieraztera gonbidatu zuten.

Irabazi egunean behin eguzkitako betaurrekoak!

Sakanaoptika
optikak eta kontaktak - berriztatze - berriztatze

Egunean Behin jokoan Sakana taldeko hilabeteko irabazleak Sakana optikako eguzkitako betaurrekoak irabaziko ditu.
Sakana taldera sartzeko kodea: 2B2160

BAZTERRETIK

RICARDO ARETA URRESTARAZU

Estudio Bat! SaKAnan

Azken urteotan bizi izan dugun iraultza digitalari esker, grabazio estudio berri eskuragarriagoak eta hurbilagoak ugaritu dira, eta, horietan, bere instrumentuak saldu behar izan gabe, musikari batek oso emaitza onargarriekin grabatu ahal izango du bere diskoa. Teknologia denon eskura dago, eta nolabait maila berean jartzen ditu izar handiak eta euren entsegu lokaletan eramangarri soil batekin lan egiten duten talentu berriak. Demokratizazio digital honek soinu perfektzioaren monotonía aspergarri bat ekarri du, musikarien sormen artistikoari gailentzen zaiona.

Arbizuko Estudio Bat!-en Peio Skalarik errealitate berri hau ulertu du eta lehen mailako instalazioak eskaintzeaz gain, teknologiarik gizatzen ematen dio, hain zuzen ere gaur egun disko baten eta beti maketa gisa ezagutu dugunaren arteko aldea markatzen duena.

Peio handian pentsatzen du, musikari eta musikazale gisa duen trebakuntzak eta aurrekariak horretarako aukera ematen diotelako eta bere etxeko sotoan ekoizpen handiak planifikatu eta gauzatzen ditu amerikar estilo nabarmenenean.

Apirilaz geroztik, abenduan argitaratuko duen disko bat lantzen ari da. Gauzak su motelean eginez bertigo abiaduren garaian.

Ekoizle moduan, zuhaitzek basoa ikusten uzten ez dutenean taldea gidatzen duena Peio da. Kantuei neurria hartzeko distantzia mantendu behar du, bertuteak nabarmendu eta akatsak ezkutatzeke jantzia josten amaitzeko.

Egiturak, abiadurak eta tonalitateak berrikusten dira, eta hori guztia bere lekuan dagoenean, neurria egindako jantzi horri azken puntada emango dioten "konponketak" instrumentaletan lan egiten du. Beti ez dago proposamen bakar bat; beraz, dena

entsegu batean grabatu behar da eta entzutera eseri, ideiak baztertzeko eta behin betiko diskoa forma ematen amaitzeko.

Grabatzeko ordua da. Entzun ondoren ideia orokorra argiago dago soinu desiratu orain sonoritate hori eskaintzen duen lekua bilatu behar da. Kasu honetan Itxura Records aukeratu dute, Fran Perez altsasuarrak kudeatuta. Estudioaren ezaugarri akustikoek, trinket zahar batean eraikia egon arren, tresna akustiko asko (bateria eta haizeak, adibidez) dituen proiektu baterako egokia izatea eragiten dute. Gainera, logelak, sukaldia eta egongela ditu, taldeak bere lanean arreta osoa jartzeko.

Diskoaren oinarria izango dena amaituta, Arbizura itzuli behar da, xehetasunak banaka eta ahots eta abesbatzak lasaigo lantzeko. Dena grabatuta, Peio bakarrik geratzen da bere estudioko intimitatean, eta nahasteko ordua da. Bat! Estudio Bat!-ek egokitze akustikoa du, hilabete inguruko nahasketa lan horretarako aproposa egiten duena.

Nahasketa amaitu ondoren, eta horrelako proiektu batean hainbeste ordu eman ondoren, litekeena da ekoizlearen ikuspegi orokorra pixka bat kutsatuta egotea, parte hartzen duelako; beraz, hirugarren iritzia bat eta esku aditu bat beharko ditu ekoizleak, prozesuaren azken urratsean gida dezan. Masterra.

Kasu honetan Kaki Arkarazo izango da Garate Studioetatik bere esperientzia handia ekarriko diona master hau urriaren amaieran ikusiko duen diskoari. Horrela, abenduan lan neketsu hau kalean izango dugu, Olenzerok Galtzagorriak-en disko berria, Itxura Recordsen grabatutako, Estudio Bat!-ean nahasia eta Garate Studiosen masterizatua, ekar diezagun.

AGENDA

EMAIGUZUE ZUEN EKITALDIEN
BERRI ASTEAZKENEKO EGUERDIA
BAINO LEHEN. Tel.: 948 56 42 75 /
kultura@guaixe.eus

OSTIRALA 2

ARBIZU ETA ETXARRI ARANATZ
Euskal presoak, Euskal Herrira.
20:00etan, plazan.

ALTSASU Altsasukoak aske.
20:00etan, udaletxearen parean.

ETXARRI ARANATZ
Pilota txapelketa.
Aurrekanporaketa: Arteaga II –
Bakaikoa / Binakakoa: Bengoetxea VI
– Aranguren / Artola – Aretxeabaleta.
Aurre salmenta: 15 euro, leihatilan:
20 euro. Antolatzailea: Etxarri
Aranazko Udala.
21:15ean, udal pilotalekuan.

LARUNBATA 3

ALTSASU Emozioen kudeaketa
tailerra. 16 urtetik 30 urtera.
10:00etatik 14:00etara,
Intxostiapunta gazte gunean.

ALTSASU Intxostiapuntaren
urtemuga. Elektrokela
Elektrotzarangaren kontzertua.
19:00etatik 21:00etara,
Intxostiapuntaren plazan.

OLATZAGUTIA Lur azpian. Desobiratze goiztiarrak Nafarroan
erakusketa.
Urriaren 1etik 16ra astelehenetik ostiralera 16:30etik 20:30era.
Liburutegian.

IGANDEA 4

ALTSASU Jaizkibel – Labetxu
– Koloreen lorategira
irteera egingen du Altsasuko
Mendigoizaleak taldeak.
Ondoren, bazkaria sagardotegian
(aurretik izena ematea).
Antolatzaileak: Miguel eta Marijo.
08:00etan, egoitzatik.

ALTSASU Baizara 47 km-ko
ibilbidea. Barranka BTT taldea.
08:30ean, Urbasa portuaren
hasieran.

ALTSASU Euskal presoak,
Euskal Herrira
elkarretaratzea.
20:00etan, plazan.

ASTELEHENA 5

ALTSASU Pentsio duinen alde.
Sakanako Jubilatuen eta
Pentsiodunen Koordinakundearen
kontzentrazioa.
12:00etan, udaletxearen parean.

ALTSASU Altsasuko
Gaztetxearen
XXX. urteurrena. Txupina eta
bertso auzatea.
19:30ean, gaztetxean.

ASTEARTEA 6

ETXARRI ARANATZ Ipuin
kontalaria: Xabier Flamarikeren
Flobin eta Pantxo magikoa.

ZINEMA

ALTSASU

IORTIA KULTUR GUNEA

Un amigo extraordinario
gaurkotasunezko filmaren
emanaldia
Ostirala 2: 22:00.

Trasto familiarreko filmaren
emanaldia
Igandea 4: 17:00.

Un amigo extraordinario
gaurkotasunezko filmaren
emanaldia
Igandea 4: 19:40.

Las niñas zineforum filmaren
emanaldia
Igandea 4: 19:40.

La boda de Rosa
gaurkotasunezko filmaren
emanaldia
Osteguna 8: 19:00.

El glorioso caos de la vida
zineforum filmaren emanaldia
Osteguna 8: 19:00.

3 urtetik gorako haurrendako,
edukiera mugatuak, gonbidapenak
liburutegian banatuko dira.
17:30ean, liburutegian.

OSTEGUNA 8

IRURTZUN Kattalingunea
bulegoa.

Harremanetarako: Gorette Etxepare
Alberro sexologoa: 948 229 149 eta
678 266 865 telefonoetan eta
iparmendebalde@kattalingune.org
epostan.
11:00etatik 19:00etara, kultur
etxean.

IRURTZUN Dorisen marrazkiak.
Irailean eta urrian.
Pikuxar euskal txokoan.

ALTSASU Yolanda Arnedoren
tailerraren erakusketa.
Irailaren 18tik urriaren 2ra. Iortia
kultur guneko erakusketa gelan.

- Leihoen, ateen eta kontraleihoen fabrikazio eta muntaketa
- Balkoien eta terrazaren itxitura
- Kolore guztietako mallorkinak
- Konpromezurik gabeko aurrekontua

info@dekovenavarra.com • www.dekovenavarra.com
Ibarrea industrialdea, 9 pabiloia • ALTSASU • Tel./Fax: 948 468 360 • Telefono mugikorra: 690 641 860

ESKELA

**Dori
Ansotegi Lizarraga**

Urak dakarrena urak daroa,
zuk emandakoa gurekin gelditzen da.

Hainbat urtetan udalak antolatutako jaietan eta ospakizunetan beti hor egon zara, zortzi urtez zinegotzi lanetan, beste askotan zure eskuzabaltasunagatik. Beti lanerako prest. Mila esker, Dori, huts handi bat utzi diguzu.

Etxarri Aranazko Udala

ESKELA

**Miguel Angel
Aguirre Urteaga**

Gurean dirau zure oroipenak,
dantzak jarrai dezala.

Etorkizuna Dantza Taldeko ikasleak eta gurasoak

ESKELA

**Miguel Angel
Aguirre Urteaga**

(Iñaki Aguirre gure lankidearen aita)

"Besarkada haundi bat familiarendako"

Altsasuko Musika eta Dantza Eskola

ESKELA

**Kintin
Villarroel Hernandez**

Bidaiaztea zenuen gustuko eta
orain ekin diozu azkenari.
Bidaia ona izan Kintin.

Nerearen lagunak

ESKELA

**Kintin
Villarroel Hernandez**

Beso eriotan indarrak banu nahi
zintuzket orain besarkatu, baina hori
ere ezin badut nahiago dut min hau
betiko ahaztu.

Zirritu

ESKELA

**Jose Luis
Sueskun Aizpun**

Ondoan izango zaitugu beti
zoazen tokira zoazela.
Dena zara familiarentzat.
Maite zaitugu!

Zure familia
Altsasu

IRAGARKI SAILKATUAK

LAN ESKAINTZA

**Cederna Garalur Elkar-
teak energia berriztaga-
rrien sustapenean eza-
gutzak dituen pertsona
bat kontratatu nahi du,
8 hilabetetarako kontra-
tua, lanaldi osoan.** Inter-
resatuek CVA bidal ditza-
kete, titulazioen kopia
konpultsatuekin batera,
info@cederna.es helbide-
ra. Epea urriaren 6an,
14:00etan, amaitzen da.

OHARRAK

**Altsasuko Txantxari
ludoteka:** Izena emateko
epea zabalik urriaren 8ra
arte, 948 012 012 fñora
deituz. Ludoteka urriaren
13an zabalduko da. Ezez-
tapenak urriaren 30 arte.
Ordutegiak: 2012-2008
(astelehen, asteazken eta
ostiraletan 15:30-16:45
eta astearte eta ostegu-
netan 18:30-20:00),

2016-2013 (astelehenetik
ostiralerara 17:00-18:15)
eta 2020-2017 (astelehen,
asteazken eta ostiraletan
18:30-20:00). Aurten 0-3
urteko saioak doakoak
izango dira, baina, familiak
izena eman behar dute
talde egonkorrek sortzeko
helbururarekin (laguntzen
duen heldua beti pertsona
bera izango da). Informa-
zio gehiago 948 467 471
/ ludoteka@altsasu.net.

**Intxostiapuntako ordu-
tegiak:** Gaztegunea aste-
lehenetik ostegunera,
igande eta jaiegunetan
17:00etatik - 21:00etara,
ostiral eta larunbatetan
17:00etatik 22:00etara,
ekintza berezietan
17:00etatik 01:00etara.
Informazio gunea astelehe-
netik ostiralerara 7:30tik
15:00etara eta asteazkene-
tan 7:30tik - 12:00etara
eta 17:00etatik - 20:00eta-
ra. Tfnoak 948 564 785 /

608 617 778, inxostiapunta@altsasu.net + [gazte-
ria@altsasu.net](mailto:gazte-
ria@altsasu.net).

Arropa bilketa: Etxarri Ara-
nazko boluntario taldeak
arropa Elizkorta kaleko
bere egoitzan jasotzen du
astelehenetan, 17:00etatik
18:30era. Egoera onean
dagoen arropa eraman
behar da, garbi dagoena.
Derrigorrezkoa da maska-
rarekin sartzea.

LEHIAKETA

**Gazteentzako zientzia eta
teknoko bidelehiaketa**
Elhuyarrek antolatuta: 12-
18 urteko gazteei zuzendua
eta bakarka edo taldeka
parte hartu daiteke. Parte
hartzeko baldintzak eta in-
formazioa [www.zientzia-azoka.
elhuyar.eus](http://www.zientzia-azoka.
elhuyar.eus) weborrian.
Izena emateko azken eguna
urriaren 30a da.
www.iragarkilaburak.eus

ESKELA

**Kintin
Villarroel Hernandez**

(Gure lankide Nerearen aita)

Une latz hauetan bat egiten dugu
familiarren saminarekin

Kattukako langileak eta familiak

HERIOTZAK

- **Miguel Angel Agirre Urteaga**, irailaren 24an Altsasun
- **Jose Luis Sueskun Aizpun**, irailaren 25ean Altsasun
- **Luciano Mendoza Arbizu**, irailaren 25ean Ziordian

IZARRA

HEMEN, ZURE ONDOAN
AQUI, A TU LADO

«Bizitzan badira une batzuk
zeinetan norbait
ondoan behar dugun»

BEILATOKIAK

ALTSASU

Santa Cruz, 6

ETXARRI ARANATZ

Nagusia, 2

948 05 90 90 • www.izarratanatorio.com

IRACHE
tanatorioak

Tanatorioak: Altsasu – Irurtzun – Lekunberri – Betelu – Leitza

“Betidanik”

948 19 70 70

@Grupolrache

Grupolrache

www.tanatoriosirache.es

Jon Ander Albisu, Asier Agirre, Erik Jaka eta Jose Javier Zabaleta, asteazkeneko material aukeraketan. BAIKO

Txipa aldatu eta Binakakoan jarri dira

PILOTA Binakako Txapelketa bueltan da. Finalerdietako ligaxkako 2. jardunaldian, larunbatean Jaka-Zabaleta Agirre-Albisuren kontra ariko dira Bizkaian eta igandean Ezkurdiak-Martijak Olaizola II.a-Urrutikoetxea izanen dituzte aurkari Astelenan

Masters CaixaBank Torneoa ahaztu, eta Binakakoari begira jarri dira gure pilotariak. Binakako finalerdietako ligaxkako lehen jardunaldia jokatu berri zen COVID-19ak guztia gelditu zuenean, eta atzera egin eta orduko sentsazioak berreskuratu nahi dituzte finalerdietara sailkatu ziren lau bikoak. Txip aldatuta egitea dagokie, eta horretarako ez dute tarte handirik izan. Binakakoari ekingo zaio, baina ez da martxoko Binakako berdina izango. Gainera, Baiko enpresan gertatzen ari denak bigarren mailan jarri du lehia-keta eta txapelketa bera ere.

Atzean, Baikoren arazoak

Izan ere, COVID-19 pandemiak hankaz gora jarritakoa are gehiago nahasi du Baiko Pilota enpresan bizitzen ari diren egoerak. Azken bi asteek denetarik eman dute. Jakina denez, Baikoko pilotari guztiek, Olaizola II.ak, Urrutikoetxeak eta Imazek izan ezik, egoera "jasa-nezina" dela eta "hausnartzea eta jarrera aldatzea" eskatu zioten enpresari. Sinatzaileen artean Joanes Bakaikoa etxarriarra dago. Iosu Eskirozek, Victor Estebanek, Unai Lasok eta Jon Mariezkurrenak ez dute Baikon jarraituko, euren iritziz

enpresak egindako eskaintza ez delako batere duina. Pilotabizi Pilotazaleen Elkartek Baiko enpresari gutuna bidali zion, egoera konpontzeko elkarrietzeta eskatuz eta hartutako azken erabakiak berriro azter ditzala eskatuz. Baiko enpresak, aldiz, Pilotabizi Pilotazaleen Elkarteari deitoratu dio "publikoki batzuen alde agertu eta jokatzeko, gure erakundeko norbaitekin harremanetan jarri ere egin gabe". Halaber, enpresak dio Baiko Pilota enpresa pandemiak sortutako krisia pairatzen ari dela.

Honen guztiaren aurrean, Aspeko pilotariak ohar bateratua kaleratu zuten. Bertan azaldu dutenez, gertatzen ari denarekin "larrituta" daude, eta Baikoko pilotariei elkartasuna adierazteaz gain, "bidezko irtenbide bat" eskatu dute. Pilota Enpresen Ligak (EPEL), bestalde, ligaren kudeaketa eredu defintatu zuen eta enpresek ahailegin handia egiten ari dela nabarmendu zuten. Azkenik, atzo prentsurrekoan eman zuten Baikoko kudeatzaile Joserra Garaik, eta aurretik esandakoa berretsi zuten: koronabirusak sortutako krisi egoerara egokitu behar izan dutela, eta Laso eta Mariezkurrenak beraiek erabaki dutela enpresan ez jarraitzea.

Jakina, egoera honek bete betean ukitu du asteburuan berrekingo den Binakako Txapelketa. Aspetik bi bikote sailkatu ziren finalerdietara: Jaka-Zabaleta eta Ezkurdiak Martija, eta Baikotik beste bi: Olaizola-Urrutikoetxea eta Laso-Albisu. Unai Lasok ez duenez Baikon jarraituko, enpresak bere ordeaz Asier Agirre jarri du. Nafarrari tokatu zaiona ez da samurra, halako egoera nahasian lagun mina ordezkatu behar izatea.

Zabaletak dio ez dutela martxoko maila

Larunbatean jokatu da Binakako finalerdietako ligaxkako 2. jardunaldiko lehen partida. Erik Jaka eta Jose Javier Zabaleta Unai Agirreren eta Jon Ander Albisuren kontra ariko dira, Bilboko Bizkaian (17:30, ETB1). Materiala asteazkenean bereizi zuten eta bi bikoak gustura geratu ziren saskian topatu zutenarekin. Ikusmen handiena Agirrek piztu zuen. "Unai lagun handia dut eta ez da erraza, baina tokatzen zaidana barneratzen ari naiz, eta barneratu dut larunbatean ona etorri eta ahal den guztia ematera" aitortu zuen.

Partidak final ukitua du, bi bikoak lehen jardunaldian gaitzaile izan zirelako. Hortaz, ja-

kitun dira txapelketan aurrera egiteko ezin dutela huts egin, irabaztera atera behar direla.

Agirre lehen aldiz arituko da Zabaletaren kontra. "Nire bizitzan ikusi dudana atzelaririk onenetarikoa da, eta Erik ere sekulako momentuan dago. Euren kontra aritzea erronka polita da. Zabaleta faboritua da, eta bera aurre egiten saiatuko gara, aukerak sortzeko. Partida zaila izango da" azaldu zuen. Zabaletak eta Jakak, aldiz, ez daudela euren sasoi hoberenean nabarmendu zuten, ez daudela martxoan bezala. "Azken bizpahiru partidatan ez naiz oso gustura ibili, nahi nuen bezala" aitortu zuen Etxarrego atzelariak. Erik Jakak ildo beretik jarraitu zuen: "sentsazioak ez dira lehenengoak. Hilabete asko pasa dira, uda oso atipikoa izan da...". Aldiz, Albisuk uste du Jakak eta Zabaletak partida ona egingo dutela. "Irabazteko gogor egin beharko dugu lan, eta horretan saiatuko gara" aipatu zuen. Txipa aldatzearen beharra azpimarratu zuen Zabaletak. "Aste batetik bestera txapelketa zeharo ezberdinean sartu beharra dugu, txipa aldatu. Binakakoan, martxoan, maila oso onean geunden eta ea biek maila horretan jarraitzerik dugun eta larunbatean partida ona egiten dugun".

Ezkurdiak eta Martijak lau entrenamendu espezifiko egingen dituzte

Binakako finalerdietako ligaxkako 2. jardunaldiko beste partidaren lehen jardunaldiko irabazleek jokatu dute. Horrela, Joseba Ezkurdiak eta Julen Martijak Aimar Olaizola eta Urrutikoetxea izanen dituzte aurkari igandean, 17:00etan, Eibarko Astelenan (ETB1). Partida honetarako materiala martxoaren 12an hautatu zuten bi bikoek, pandemiagatik guztia gelditu baino lehen, eta, hortaz, ez dute aukeraketa errepikatu. Partida behar bezala prestatzeko, 4 entrenamendu espezifiko zehaztu dituzte Ezkurdiak eta Martijak.

BAIKON GERTATZEN ARI DENAK BETE BETEAN ERAGITEN DIO ASTEBURUAN HASIKO DEN BINAKAKOARI

Bakaikoa Jakarekin, Etxarri.

Bakaikoak partida zaila espero du gaur

Binakako despeditu bezain pronto 1. Mailako Buruz Burukoa hasiko da. Txapelketari begira, Baikoren Buruz Burukorako atarikoa edo aurre kanporaketa jokatu da gaur, ostirala, 21:15ean Etxarri Aranazko Euskalerriri frontoian (ETB1). Joanes Bakaikoa etxarriarrak Arteaga II.a izango du aurkari. Ondoren, binaka, Bengoetxea VI.a eta Aretxabaleta Zubizarreta III. aren eta Arangurenen kontra ariko dira.

Bakaikoa sasoiu dago, sentsazio onekin, baina badaki Arteaga II.a arerio sendoa dela, eta gaurkoa partida zaila izango dela argi du. "Partida zaila izango da, Buruz Buruko Txapelketako partida guztiak bezala. Arteaga II.ak erakutsi du asko jokatzeko duela, eta, hortaz, partida irabazteko oso ongi jokatu beharko dut" azaldu du Bakaikoak. Jaioterrian jokatzeko ere ilusioa pizten dio. "Gogotsu nago, ea zer moduz ateratzen den gaurkoa. Etxean jokatzeko beti da berezia, eta ongi aritzea espero dut. Buruz Burukoan aurrera egitea handia litzateke" azaldu du.

Sarrerak salgai daude Etxarriko udalean (15 euro) eta txarteldegian edo entradasfronton.com webgunean (20 euro).

Ruben Mendieta olaztiarra Espainiako Federazioen Arteko Txapelketan, Nafarroako selekzioa ordezkatzan. SPORTMEDIA

"Denboraldi nahiko ona izan da, egoera kontuan hartuta"

RUBEN MENDIETA ATLETA, NAFARROAKO 800 METROKO TXAPELDUNA

ATLETISMOA Udako atletismo denboraldia despedituta, atsedean hartzen ari da korrikalari olaztiarra, Nafarroako eta Espainiako Txapelketetan lan ona egin eta gero

Maidar Betelu Ganboa OLAZTI
Nola moldatu zinen konfinamenduan entrenatu ahal izateko?

Etxean korrika egiteko zinta dut, eta han entrenatu nuen. Horretaz gain, tutu batzuekin hesi batzuk egin nituen eta halako asmakizunekin moldatu behar izan nuen. Larrabiden maiatza bukaeran hasi genituen entrenamenduak. Larrabiden normal entrenatu ahal izan duzue?

Entrenatzeko maskarak kendu ahal ditugu eta ohi bezala entrenatzen dugula esan daiteke. Gu-

rea ez da kontaktuzko kirola; korrika egiten dugu, eta gure artean distantzia jarri eta banatuago arituz, ez dago arazorik. **Atletismoan egutegiari eutsi ahal izan diozue edo zenbait proba bertan behera gelditu dira?**

"KONFINAMENDUA DELA ETA, AURTEN NIRE MAILA HARTZEA GEHIAGO KOSTATU ZAIT"

Meeting edo topaketaren bat erori da, baina txapelketak jakatu dira. Abuztuan Nafarroako Atletismo Txapelketak jokatu genituen eta irailean Espainiako Kluben Arteko Atletismo Txapelketak eta Espainiako Federazioen Arteko Atletismo Txapelketak jokatu ditugu.

Eta zer moduzko denboraldia izan da hau?

Markei begira aurreko urtekoa baino pixkatxo bat okerragoa, baina urte berezi hau kontuan hartuta, nahikoa ongi, egia esan.

Konfinamenduak zure errendimenduan eragina izan du?

Etxean entrenatuta, gauza batzuetan hobekuntza izan dut, baina beste batzuetan galdu dut, ezin izan ditudalako behar bezala landu. Orokorrean, aurtan nire maila hartzea gehiago kostatu zait. Beste urte batzuetan ekainera sasotsu iristen naiz, nire mailan, eta aurtan denboraldia bukatu denean hartu dut nire maila. Konfinamenduak atleta batzuei mesede egin die eta beste batzuei ez.

Zeintzuk izan ziren denboraldiko lehen probak?

Larrabidekoak, parte hartze librekoak. Uztailaren jokatu ziren. Ez dira txapelketak, zure maila neurtzeko probak edo testak baizik, zure marka zehazteko balio dutenak. Denbora motelagoak egin nituen, baina egoera kontuan hartuta, txukun. Distantzia erdian aritzen naiz. 800 metroak aurreko urtean 1:52 minututan egin nituen eta aurtan 1:55 minututan, 3 segundo gehiago. Eta 400 metroak aurreko urtean 49.68 segundotan egin nituen eta aurtan 50.27 segundotan, segundo bat gehiago.

Test eta marka horiekin txapelketarako sailkatzea lortu zenuen?

Bai. Abuztuan Nafarroako Atletismo Txapelketak jokatu genituen. 800 metroko lasterketa irabazi nuen (1:56 m), Hiru Herriko Ivan Legalen aurretik (1:57); eta 400 metroan bigarrena sailkatu nintzen (50.52), Hiru-Herriko Mikel Calvoren atzetik (50.30), 22 ehunenekora.

Hortaz, Nafarroako 800 metroko txapeliduna eta 400 metroko txapelidunordea zaitugu.

Bai (kar, kar...). Ondoren Espainiako Kluben Arteko Txapelketan parte hartu ahal izan nuen, iraileko lehen asteburuan, Madrilen. Gizonezkoen 4x400m erreleboetan aritu nintzen Grupompleo Pamplona Atletico taldekide Oscar Urdanoz, Javier Leoz eta Iker Alfonso korrikalariekin batera. Lasterketan seigarrenak sailkatu ginen (3:17) eta taldekako sailkapen orokorrean Grupompleo laugarrena izan zen, talde nafar batek urte

"AZKEN URTEETAN ASKO HOBETZEN ARI DA ATLETISMO NAFARRA. EMAITZA ONAK LORTU DIRA"

luzeetan lortu ez duen postua. Podiumera igotzear geratu ginen eta alde horretatik pena, baina sekulako lana egin genuen, eta oso kontentu gaude.

Duela gutxi Federazioen Arteko Atletismo Txapelketa Absolutuan aritu zara, Ciudad Realen.

Iraillaren 19an eta 20an jokatu zen, eta Nafarroako selekzioarekin aritu nintzen. 4x400 m errelebo mistoan lehiatu nintzen, Kerry Iyoha, Alicia Carrera eta Iker Alfonsorekin taldea osatuta, eta 6. postuan sailkatu ginen (3:38). Lan ona, egia esan. Federazioen Arteko Atletismo Txapelketa Absolutuan Nafarroa 6. sailkatu zen, aspaldiko partez. **Atletismoan emaitza oso onak lortzen ari zarete atleta nafarrak.**

Azken urteetan asko hobetzen ari da atletismo nafarra. Instalazioak hobetu dira, eskoletan lan handia egiten da eta ezagutza handia duten entrenatzaileekin lan egiten ari gara. Hori asko nabaritzen da. Entrenatzaile batek formazio handia duenean, hobetzen laguntzen zaitu. Entrenatzaileak nola zauden ikusten duenean, modu batera edo bestera zure entrenamendu plan gintza moldatzen du, zure etekin hobereana ateratzeko. Ignacio Santamaria da gure entrenatzailea; entrenatzaile ona da eta harreman ona dugu.

Ikuslerik gabe, atletismo txapelketek xarma galduko dute.

Zalantzarik gabe. Espainiako Txapelketetan giro bikaina egoten da, jende asko biltzen da estadioan. Eta estadioa hutsik dagoela jokatzeara... aitortuko dizut lehiatzen ari garenondako tristea dela. Plus bat falta zaizu. Bestalde, segurtasun eta distantzia neurriak direla eta, ezin da gainontzeko atletekin egon. Eta hori nabaritzen da. Finean, korrika egin, txandala jantzi, ezin baitzen bertan duxatu, maskara jarri eta etxera.

Aurtengo denboraldia bukatu da?

Bai. Orain aste pare batean geldituko naiz; ez dut korrikarik egingo. Hurrengo denboraldia prestatzeko entrenamenduak aste pare batean hasiko ditut. Normalean azaro bukaeran edo abenduan hasten dugu neguko denboraldia, baina aurtan oraindik ez dakigu noiz izanen den. **Zeintzuk dira neguko denboraldiko helburuak?**

Marka ahalik eta onenak egitea, Espainiako Neguko Txapelketa Indibidualean aritu ahal izateko.

Julene Mazkianek Irurtzunen, Etxarri Aranatzeko eta Altsasun ematen ditu AFINAK eskaintako ikastaroak.

"Fibromialgia gaixotasun estalia da; zaila da onartzea"

JULENE MAZKIARAN ARAMENDI KIROMASAJISTA

Fibromialgia eta halako gaitzak dituztenei Sakanan jarduera fisikoko ikastaroa ematen 7 urte daramatza altsasuarrak. On egiten dielako bertan aritzera animatu ditu

Maiden Betelu Ganboa ALTSASU

AFINA elkarteak (Asociación Fibromialgia de Navarra), Sakanako Mankomunitateko Kirol Zerbitzuaren, Altsasuko, Etxarri Aranatzeko eta Irurtzongo Udalen eta Sakanako Osasun Etxeen laguntzarekin, aurten ere fibromialgia eta antzeko gaixotasunak dituzten pertsonen osasuna hobetzeko jarduera fisiko espezifikoa antolatu du. Ikastaroak urrian hasi berri dira, baina oraindik ere izena eman daitekeela dio Julene Mazkianen kiromasajistak.

Noiztik zara fibromialgia eta antzeko gaixotasunak dituzten pertsonen osasuna hobetzeko jarduera fisiko espezifikoko irakaslea?

Kiromasajista eta Kiromasajearen Teknikari Espezialista ikasketak ditut. AFINA-tik deitu ninduten,

"GAITZ HAUEK EZ DIRA SENDATZEN; ARINTZEKO SOINKETA EGIN BEHAR DUTE ETA ELIKADURA ZAINDU"

ikastaroa nire gain hartuko nuen proposatzeko eta jada 7 urte daramatzat. AFINA ikastaro hau aurretik antolatzen hasi zen, duela 11 urte inguru.

Fibromialgia, Neke Kronikoaren Sindromea, Sentiberatasun Kimiko Anizkoitza... izen potoloa duten gaixotasunak dira.

Bai. AFINA-k hiru gaitz horiek lotzen ditu. Batzuetan bata bestearekin daude erlazionatuta. Ez guztiek, baina pertsona batzuek fibromialgia eta Neke Kronikoa izaten dituzte batera.

Zer da fibromialgia?

Labur esanda, lotailuak, giharrak eta tendoiak mintzen dituen gaixotasuna da. Nekearen sententzia sortzen du, eta minberatua egotearen sententzia. Medikuek, gaixotasun honen diagnostikoa egiteko, gorputzean min ematen duten 18 puntu bilatzen dituzte. "Punto gatillo" izenarekin deitzen diete puntu hauei, eta bizkarrezurrean, lepoan, bizkaraldean, gerrian, ukondoan, belaunetan, aldakan... bilatzen dituzte. Medikuek mina ematen duten 18 puntu baino gehiago aurkitu baditu, pertsona horrek fibromialgia duela diagnostikatu du. Adibidez, niri lepoa edo bizkarra ikutzen badidazu, ziur puntu hori aurkituko didazula, hor pilatzen zaidalako tentsio guztia. Fibromialgia dutenei, lepoan ukitu eta min hori dute, ukondo ondoan ere mina dute... 18 min puntu badituzte, fibromialgia dela kontsideratzen dute medikuek.

Sendatzen da?

Gaixotasuna ez da sendatzen, soilik arindu daiteke, eta arintzeko soinketa edo ariketa fisikoa egin behar dute, eta elikadura egoki bat izan. Elikadura oso garrantzitsua da, dietak jartzen dizkiete. Ez da erraza. Gaixo hauek tarteka krisi une batzuk izaten dituzte. Esaterako, egun batean ukondoan sekulako minarekin jaikitzen dira, hurrengo egunean mina dute belaunean, edo batzuetan gorputz atalak puztu egiten zaizkie, hanturak izaten dituzte. Ez da erraza gaixotasun hau duzula onartzea. Gaixotasun estalia deitzen zaio. Mina dutela esaten dutenean sarritan kezati batzuk direla uste du jendeak, edo alferrak direla. **Gaixotasuna ezagutu ahala, ez da pertzepzio hori hobetu?**

Oraindik osasun arloan ez dakit gaixotasun bat kontsideratzen duten. Nik nire zalantzak ditut. Sarritan gaixoa espezialista ezberdinetara bidaltzen dute. Edo medikuak pilula batzuk ematen dizkie mina kentzeko eta antiinflamatorioen bat hantura kentzeko. Honek momentuko mina edo hantura arintzen du, baina

"HALAKO EGOERAN DAUDENEI IKASTARORA ETORTZEA ANIMATZEN DIET: ON EGINGO DIE"

ez dakit gaixotasuna bere osotasunean kontuan hartzen den. Hau bukatzen ez den soka da. Izan ere, min horrek pertsona hori depresiora edo antsietatera eramaten du, nekeak jota uzten du, ez dio ariketa egiten uzten... Eta oso zaila da zirkulu horretatik ateratzera.

Gaixotasun hauek gehienbat jende helduak dauzka?

Gazteak ere badaude, nik baditut ikastarora datozen gazte batzuk. Gazteek beste modu batera eramaten dute, normalean aurretik ariketa fisikoa egin dutelako, eta zentzu horretan beraiendako ez da zaila ariketa egiten hastea. Aldiz, heldu gehienek ez dute aurretik soinketarik egin. Paseo bat, gehienez, edo mendira joan. Orduan gehiago kostatzen zaie ariketak egitea. Eta minak asko eragiten die. Sarritan diote "gaur ez nago ondo, gaur ez noa soinketara" eta horrela ez da euren egoera konpontzen; are gehiago, gaizki daudenean ikastarora joatea askoz hobe da.

Fibromialgia eta antzeko gaixotasunak dituzten pertsonen osasuna hobetzeko jarduera fisiko espezifikoko ikastaroan zer lantzen duzue?

Klasea ordu eta erdikoa da, astean bi egun. Lehenik eta behin automasajea lantzen dugu, gorputza berotu eta prestatzeko, eta duten min hori arintzeko. Automasajearekin beraiei ere baliabideak eman nahi dizkiet, gero beren etxean daudenean egin dezaten. Haur bati ez diogu erakutsi behar erortzen denean zer egin behar duen: instintuari jarraituta, haurrak mina duen tokira eramaten ditu hatzak, eta min hori arintzeko hatzak sartzen ditu. Urteak pasa ahala galdu egiten dugu instintu hori. Automasajea da min hori arintzea, baina ez suabe-suabe, baizik eta hatzak ongi sartuta. Odola arinduko dugu horrela. Gero luza- ketak egiten ditugu, suabe, jakina. Yoga ariketak sartzen dizkiet, Tai Chi ariketa batzuk, Pilates, mota ezberdinetako ariketak... Gurea ez da ariketa fisiko gogorra egiteko klase bat. Beraiek ezin dute. Ariketa suabeak behar dute izan, gorputz guztia mugitzeko, baina modu ez bortitzean. Ondoren oreka eta indarra lantzen ditugu, eta azkeneko unean, erlaxazioa. **Irurtzunen, Etxarri Aranatzeko eta Altsasun dira klaseak, ezta?** Bai. Irurtzunen goizez, Kultur Etxean, asteartetan eta ostegu-

netan, 10:30etik 12:00etara. Altsasun, Zelandi kiroldegian, asteartetan eta ostegunetan, 14:00etatik 17:30era. Eta Etxarri Aranatzan arazoa dugu. Osasun Etxean ematen genituen klaseak, baina COVID-19 dela eta, orain ezin dira bertan ikastaroak eman, eta beste aukera batzuk aztertzen ari dira klaseak emateko. Gauzak ongi eta tokia zehaztu bitartean, astelehenetan eta asteazkenetan izanen dira, 16:00etatik 17:30era. Urriarekin batera hasi dira klaseak.

COVID-19 pandemia dela eta, jende gutxiagok eman du izena?

Nabaritu da, jendeak beldurra du. Nik ulertzen dut, baina beldur berdina dut erosketak egitera joaten naizenean edo kafe bat hartzera noanean. Egia da egoera ez dagoela ondo. Birusa hor dago, baina ezin gara etxean gelditu. Joan den urtean Altsasun 10 ikasle nituen eta aurten 4rekin hasiko naiz. Irurtzenen 5 ikasle izango dira eta Etxarri Aranatzan iaz 2 ikasle nituen eta aurten 3k eman dute izena. Jakina, segurtasun neurriak hartu ditugu. Ikasleak aldenduta jartzen ditut, bakoitza punta batean, eta orduan, kirola egiteko orduan kenduko dituzte maskarak. Aldiz, nik maskara erabiliko dut uneoro. Eskuak garbituko ditugu, distantziak mantendu, eta bakoitzak bere koltxoneta, ur botila eta bere gauzak eramango ditu.

Norbait animatzen bada ikastaroan izena eman dezake?

Jakina, Mankomunitateko Kirol Zerbitzura hots egin dezala lasai asko (948 464 866). Ikastarora ez datoz bakarrik fibromialgia eta halakoak dituztenak, baita ere beste kirolekin beren tokia aurkitzen ez duten pertsonak, gaiotasun ezberdinak dituztenak, ebakuntza baten ondoren indarra berreskuratzera datozenak... denetatik. Behin ikasle bat izan nuen hasi zenean ez zuena indarrik. Eta indarra eta oreka berreskuratzea eta muskulu masa berreskuratzea lortu zuen. Berak uste zuen ez zuela lortuko, baina lortu zuen.

Hortaz, ikastaroari onurak ikusten dizkiete.

Bai, baina denbora behar da. Ikastaroa sortu zenetik urtero etortzen den ikasle bat dut. 11 urte daramatza gaixotasunarekin. Bera ezin zen supermerkatuko beheko apaletaraino makurtu, eta iaz poz pozik esan zidan lortu zuela. Halakoak lortzeko kons-

tantea izan behar zara eta urteak pasa behar dira...

Beraz, urteroko martxa beharko luke ikastarora joateak.

Bai. Emakume honek ez du utzi, urtero jarraitzen du, eta horri esker bizitza kalitate jakin bat du. Kalitatea lortzen da, baina bakoitzak beretik jarri behar du. Nik ezin diet nire ikasleei animorik eman; beraiek jarri behar dute gogoia eta beren alea. Bestetik, taldean egoteak beti ondo egiten du.

Kiromasajista zara, baina psikologikotik asko izanen du ere ikastaroak.

Topera, zer esango dizut (kar, kar...). Gure gaitzak eta kezak beste batzuekin konpartitzeak laguntzen gaitu. Munduan bakarra eza zela konturatzeko horrek. Dena barruan gordetzen badugu, zakar poltsa egiten dugu. Ixilean gordetzen diren gaixotasun hauek zuk bezalako sentipenak dituenarekin konpartitzea errazagoa da. Jendea ezagutzen da eta harremana dute. Oso pozik nago hiru herrietan. Talde oso ezberdinak dira hirurak, baina talde onak. Etortzen diren gehienak emakumezkoak dira.

Beraz gizonezkoak, emakumezkoak, gazteak, edadetuak... guztiak animatuko ditugu ikastaroan izena ematera.

Bai, anima daitezela, oso ongi etorriko zaie. AFINA-k gaixo dagoen jendeari euren bizi kalitatea hobetzeko irtenbidea eman nahi die. Nafarroa osoan 20 pertsona gaude gaixo hauekin ariketa fisiko espezifikoak lantzen, baina zerbitzu horretaz gain AFINA-k beste zerbitzu batzuk eskaintzen ditu: psikologoak, nutrizionistak, abokatuak...

Ziur ondo pasatzen duzuela.

Bai. Nik harreman oso politak egin ditut; oporretan deitzen naute ea zer moduz nagoen galdetzeko, nik zer edo zer dutela jakinez gero ere hots egiten diet... azkenean harremana estua izaten da gureak talde txikiak direlako. Eta hori beste plus bat da, jende anitza ezagutzen duzulako. Jendea animatzen dut, bere osasunerako ona delako.

"GAITZAK ETA KEZKAK BESTE BATZUEKIN KONPARTITZEAK, TALDEAN EGOTEAK, ASKO LAGUNTZEN DU"

Osasuna Magna Xota hasteko gogotsu dago

ARETO FUTBOLA Imanol Arregiren taldeak gaur, ostirala, ekingo dio 1. Mailako Aretoko Futboleko 2020/2021 denboraldiari. Talde irurtzundarrak Araça eta Rafa Usin jokalaria ohi berdeak fitxatu dituen Levante izango du aurkari

Asteburuan hasiko da Lehen Mailako Areto Futbol Txapelketako 2020/2021 liga, eta hasteko "oso gogotsu" daudela aitortu du Osasuna Magna Xotak. Imanol Arregi entrenatzaile irurtzundarrak bere betiko taldeari fidelizaten jarraitzen du, eta talde gaztea trebatu du. Izan ere, joan den urteko taldeetik 6 jokalaria galdu zituen talde irurtzundarrak, horietatik asko Imanolen ezinbesteko jokalaria zirenak. Baina talde irurtzundarrak fitxaketa berriak egin ditu eta ligari beti bezain lehiakor eta borrokalari ekitea da nahia.

Lehendabiziko arerioa Levante du Osasuna Magna Xotak, gaur, ostirala, 21:30ean (LaLigaSportsTV, GOL). Iaz bere taldeki-de ziren Araça eta Rafa Usin izanen dituzte aurkari jokalaria berdeek. Partida oso lehiatua izango dela aurreikusten da. Araçak eta Rafa Usinek uste dute Imanol Arregik talde oso lehiakor sortuko zuela. "Imanolek

Talde berdea liga hasteko irrikaz dago. Atzo abiatu ziren Paternara. XOTA

Xotaren ADN-a duten jokalaria fitxatzeko sekulako intuizioa du, eta ziur talde ederra egin duela. Gazteak dira gehienak, eta horrek jokalaria Xotaren estilora trebatzeko aukera ematen dio, bere garaian gurekin egin zuen beza-

la" azaldu du Usinek. Araçak gaineratu du Imanol "beti irabaztera" ateratzen dela. "Jende berri asko dago Xotan, baina ziurrenik partida oso konplikatu izango da guretzat". Partida berezia, zalantzarik gabe.

ATLETISMOA Onddo Lasterketa bertan behera utzi dute

Onddo Lasterketa Altsasuko Ferietako larunbat goizeko klasiko da. Aurten 41. Eskola Arteko Krosa zen jokatzekoa, eta, ondoren, Onddo Lasterketa, Altsasuko paraje, xenda eta baso ederretan barna. Baina COVID-19 pandemia dela eta, proba herrikoia bertan behera uztea erabaki du Dantzaleku Sakana Atletismo Klubak, parte hartzaileen segurtasuna ezin dutelako bermatu. "Heldu den urtean berriro elkarrekin lasterketa hauek egiteko itxaropenarekin, eta denon artean egoera hau gaindituko dugulakoan, gure elkartasuna adierazi nahi diegu pandemiarengatik kaltetuak izan diren pertsona guztiei" azaldu du klubak.

BERTSO BAZKARI-DASTAKETA
Udazkeneko kartaren aurkezpena eta dastaketa

Urriaren 10ean 14:00etan
ARBIZUKO EKO-KANPINEAN
Bertsolariak Maialen Lujanbio eta Amets Arzallus
Gai jartzailea Xabier Terreros

Txartelak telefonoz salgai: 848470922
*AFORO MUGATUA

Gure asmoa. zu zaintzea

Arbizuko eko-kanpina - Utzu parajea 2/p | Telefonoa 848 470 922 | Taberna 635 093 140

Zumbathoiko parte hartzaileak, oholtza gainean zeuden monitoreen esanetara. UTZITAKOA

Uharteko Zumbathoiak zapore oso ona utzi zuen

ZUMBA Frontoiaren kanpoaldean egin zen minbizia duten haurren Adano elkartearen aldeko Zumbathoia. Parte hartu zutenak pozik aritu ziren, segurtasun neurriak bete ziren eta Adano elkarteak eskertuta zeuden lortutako babesarengatik

Uharteko Arakilgo Udalak minbizia duten haurren Adano elkartearen aldeko Zumbathoia Solitarioa antolatu zuen igandean. Bezperako euri jasan ondoren eguraldiak tregoa eskaini zuen eta Zumbathoia kalean egitea erabaki zuten antolatzaileek. “Egia esan, eromena izan zen. Pandemia dela eta Nafarroako Gobernuak aforo murrizketa berriak onartu zituen. Horrela, eta euririk egingo ez zuela kontuan hartuta, ekitaldia pilotalekuaren aurrealdean egitea erabaki genuen, horrek toki gehiago izatea bermatzen zigulako, batetik, eta bestetik, pandemiari begira aire librean egotea espazio itxian egotea baino hobe

delako. Goizean espazio guztiak markatu genituen, partaide bakoitza bere tokian egoteko, eta guztia martxan jarri genuen. Goiz eroa izan zen, baina ekitaldia ongi hasi zen, Zumbathoia monitoreak eta dantzariak ere gustura egon ziren, eta sentsazioa oso ona izan zen” azaldu du Uharteko Arakilgo zinegotzi Amagoia Beteluk.

Eskatutako segurtasun neurri guztiak bete ziren: tenperatura kontrola, eskuen garbiketa, irteera eta sarrera ezberdinak, parte hartzaile bakoitza non kokatu behar zen zehazteko markak eta behar izanez gero, jarraipena egin ahal izateko datuen bilketa.

Aitor Zubietak aurkeztu zuen ekitaldia eta 5 monitorek hartu zuten Zumbathoia gidatu eta bertaratutakoak dantzan jartzeko ardura: Itziarrek, Meryk, Mayra Palopek, Marianek eta Leire Rabaz gaztetxoak. 10 urterko arbizuar honek koreografia bat prestatu zuen, egunerako propio. “Jendea gogotsu zegoen, hori aipatzen zuten. Gainera, distantziak oso ongi gorde ziren

"BEHARREZKO NEURRIAK HARTUTA, ZUMBATHOIAN BIKAIN PASA ZUTEN"
AMAGOIA BETELU

eta, egia esan, oso ongi joan zen dena. Etorri zirenek oso gustura parte hartu zutela nabarmendu zuten” gaineratu du Beteluk. Birusa agertu zenetik halako ekitaldi gehienak bertan behera gelditu dira eta, horregatik, pozik eta eskertuta zeuden dantzariak.

Ekitaldian opariak zozketatu ziren: bi bizikleta, produktu sortak, Joseba Ezkurdiaren kamiseta, Xaloken kamisetak eta beste. Adano elkartearen aldeko aurrekua dantzatu zen eta capoeira erakustaldia egin zuen Arbizuko capoeira taldeak. Bildutakoak oso gustura aritu ziren; parte hartzaileek 5 euroko ekarpena egin zuten Adano elkartearen alde, eta ikusleek 2 eurokoa edo borondatezkoa.

Adanoren alde

Minbizia duten haurren Adano elkarteak presidente Mercedes Almiñana eta idazkari Juan Nafarroa ekitaldian izan ziren. “Eskertuta zeuden Uharteko Arakilgo Zumbathoia antolatu izanagatik, halako ekitaldiek minbizia duten haurren gaia eta problematika gizarteratzen dutelako eta, bestetik, euren lana egiteko laguntza lortzen dutelako. Izan ere, halako jardunaldi eta ekitaldietatik laguntza handia lortzen dute” aipatu du Amagoiak.

Nafarroan 20 familia pasatxo daude minbizia duen seme-alaben bat dutena. 1989 urtean sortu zen elkarte, haur hauei eta euren senitartekoei babesa eta bitartekoak eskaintzeko. COVID-19 pandemiagatik gaixo txiki hauen egoera larritu daitekeela nabarmendu zuten Almiñanak eta Nafarroa Uharteko Arakilen, “euren arriskua biderkatzen delako, jasotzen dituzten tratamenduek euren sistema immunologikoa ahultzen baitute”.

Resano eta Beltza Nafarroako 1. Mailakoan

AIZKORA Igandean, Lekunberriko Nafarroako Txapelketako kanporaketa hartuko du

Urte berezi honetan edozein ekitaldi antolatu eta aurrera ateratzea notizia bilakatu da, eta berri ona da Nafarroako 1. Mailako Aizkora Txapelketa antolatu izana. Guztira 10 aizkolarik parte hartuko dute, eta tartean bi sakandar daude: Iban Resano dorrobarra eta Goizeder Beltza etxarriarra. Haiekin batera ondoko aizkolaria ariko dira: Iker Vicente, Jon Rekondo, Ruben Saralegi, Joxean Etxeberria, Oier Kañamares, Eneko Saralegi, Julen Kañamares eta Xuban Kañamares. Aipatzekoa da Juan Jose Lopez ere aritzekoa zela, baina medikuak emandako agiria aurkeztu du txapelketan aritu ezin denaren seinale.

Bost onenak, finalera

Txapelketa igandean hasiko da. Hain zuzen ere, Nafarroako 1. Mailako Aizkora Txapelketako kanporaketa hartuko du Lekunberri, 12:00etan. Aipatutako 10 aizkolariek hartuko dute parte, eta ondorengo lana egin beharko dute: bi kanaerdiko, bi 60 ontzako eta oinbiko bat erdibitu. Lehendabiziko bostek abenduaren 6an Donezteben jokatu den final handirako txartela lortuko dute. Aldiz, azken hirurek lehen mailako kategoria galduko dute eta zortzigarren sailkatuak Juan Jose Lopezekin jaitsiera kanporaketa egitea eskatu ahal izango du.

Kanporaketa polita espero da, orain arte aizkolariek apenas izan dutelako aukerarik txapelketetan edo erakustaldietan aritzeko. Hortaz, ikusmina handia da. Iban Resano lehen 5 postuetan sailkatzen saiatuko da, finala jokatu ahal izateko, eta Goizeder Beltza 1. mailari eusteko borrokan murgilduko da. Urte berezi honetan aizkolarien maila eta sasoia nola dagoen ikusteko aukera emango du Nafarroako 1. Mailako Txapelketak.

Arrieta eta Uncilla Atarrabiako podiumaren gorenean

TXIRRINDULARITZA Indurain Anaiak Sariko jubenilen lasterketa Arrietak irabazi zuen eta kadeteena Uncillak

Igandean 24. Indurain Sari Nagusia hartu zuen Atarrabiako Kadeteetan Mikel Uncilla (Quesos Albeniz-Burunda) eta Xabier Zabala (El Volante) iritsi ziren helmugara, eta esprint borrokatuan, Uncillak lortu zuen garai-

pena (1:21:56) eta mendiko kopa. Top Tenean Ander Villalobos altsasuarra (Quesos Albeniz), 6. postuan sartu zen, eta Unax Trevejo olaztiarra (Quesos Albeniz) 7. postuan. Taldeko Quesos Albeniz izan zen onena.

Junior mailan Igor Arrieta (Sakana Group-Aralar) bakar bakarrik iritsi zen helmugara (2:10:39). Mendiko sailkapena eta tarteko helmugen artekoa irabazi zituen ere. 45 segundora taldetxo bat sartu zen, Quesos Albeniz-Burundako Hugo Aznar buru zela. Iker Mintegi (Quesos Albeniz) 4. iritsi zen, Mikel Olazte (Sakana Group) 5., Aitor Alberdi (Sakana Group) 7. eta Unai Aznar (Quesos Albeniz) 10. Talde onena Sakana Group-Aralar izan zen.

Arrieta Atarrabiako helmugan. UTZITAKOA

'Anderea' dokumentalaren une bat. YOLI MAZKIARAN

Oroben bizi den dama txuria

Yoli Mazkiaranez 'Anderea' film dokumentala mustu du. Bost urtez Mari izakia kameraren bidez aztertu eta ikertu du. Filmarekin pertsonaia eta haren "oroimena" berpiztu nahi ditu, baita naturarekiko eta emakumearekiko kontzientzia piztu ere

ALTSASU

"Txikitatik gure aita kontatzen zizkigun Mariren inguruko ipuinak. Txikitatik dator". Mariren ipuinak aitaren ahotik entzun ondoren, "urte dezente pasata", Yoli Mazkiaran emakumeen zirkuluetan parte hartzen hasi zen. "Badago mugimendu alternatibo bat jainkosaren kultura hori hausnartzen duena". Horrela hasi zen Mazkiaran eta Anderearen arteko harremana. "Duela bost urte" pertsonaia hori edo oroimen hori" berpizteko beharra sentitu zuen, eta *Anderea* dokumentala egiten hasi zen. Bidea ez da erraza izan, baina azkenean film dokumentala mustu zuen, atzo, Iruñeko Nafarroako Filmotekan. Sakanako herrietan proiektatzea aurreikusten du ere.

"Euskaldunok altxor handia dugu, Mari Anderea, baina gaia ez da asko landu". Hortaz, Mari

mitoaren inguruko hausnarke-ta sakonagoa egiteko Mazkiaran lanean jarri zen. "Hasieran pastoral bat egin nahi nuen eta Zuberora joan nintzen pastoralak ikastera. Baina gero pentsatu nuen dakidan tresnekin zerbait egingo nuela. Pastoralak egiteko oposizio gogorra pasa behar da". Pastoral alde batera utzi, eta dokumental bat egiten hasi zen altsasuarra. Bakarrik egin du, autofinantzaketa eta familiaren eta lagunen laguntzarekin. Bidean Mariren figuraz ikasi ez ezik, dokumentalaren lehenengo helburua, ikus entzu-

**"EUSKALDUNOK
ALT XOR HANDIA
DUGU, MARI ANDEREA,
BAINA GAIA EZ DA
ASKO LANDU"**

nezkoen munduaz ere asko ikasi duela esan du. "Zinemagintza ikasi nuen, baina editatzen, azpigituluak sartzen eta abar ikasi behar izan dut". Autofinantzatuta eta autodidakta.

Mari

Mari, Anderea, Anbotoko Mari, Anbotoko dama... Izen asko hartzen ditu. Mariren ipuinak eta kondairak hamaika dira Euskal Herri osoan. Mendiz mendi eguraldia aldatzeaz arduratzen dela diote, baita ekaitzak sortzen dituela ere. "Naturekiko konexioa eta emakumeen ahalduntzea eta jabetasuna" islatzen duela azaldu du Mazkiaranez. "Pertsonaia oso handia eta indartsua da". Marirekin gertatu bezala beste hainbat pertsonaia ez direla landu esan du, esaterako, Lilith jainkosa. "Antzinako mitologi-tan ekaitzen jainkoa gizona zen,

Zeus eta Jupiter, mitologia germaniarrean ere gizona, Thor". Eta euskaldunena emakumea zen. "Feministek ez dute ikono bezala hartu eta Anderea emakume askea, boterea duena, naturaren pertsonifikazioa... Oso izaki zoragarria da; oso magikoa"

Mariren ezaugarri nagusiak "ikuspegi naturalista, animalista eta amalurraren gurtzaren" ingurukoa dira. Gainera, "herri tradizioan egiten diren erritual pagano asko Mariren unibertsoa gogorarazten" dutela aipatu du altsasuarrak. "Neguko jaiak, neguko solstizioaren eta udaberriko ekinozioaren erdian daudenak; Kandelarioak, Santa Brijida, San Blas eta Santa Ageda, Amaluarraren eman-kortasuna ospatzeko; inauteriek neguari agurra ematen diote eta aro berria iragartzen dute; maiatzako makilak udaberriaren eta udaren artean...". Festa "pagano" hauek antzinako herrietan errepikatzen zirela azaldu du Mazkiaranez, esaterako, Zeltiar kulturaren maiatzaren hasieran "Beltane ospatzen" dute eta makil baten inguruan dantzatzen dute.

Jainkosak

Beltane, Lilith, Tanit, Mari... Europan eta Munduan "aztertu gabeko" jainkosa asko daudela azaldu du Mazkiaranez. Emakumeen zirkuluetan ezagutu zituen: "Inglaterra mugimendu alternatiboa dago eta sazerdotisak egiten dira. Ni ez nintzen hainbeste sartu, baina mugimendu horiek ezagutu nituen". Hor izan zuen Mazkiaranez jainkosekiko eta Marirekiko lehenengo ezagutza.

Ondoren, Maria Gimbutas arkeologoaren eta antropologoaren lana ezagutu zuenean piztu zitzaion, are gehiago, Mariren inguruko dokumentala egitea. Gimbutasek *The Civilization of the Goodness* eta *The World of Old Europe* liburuetan aztertu zuenez, antzinako Europan emetasuna gurtzen zuten. "Berak esaten zuen Europako antzinako zibilizazioak ez zeudela gerran

**YOLI MAZKIARANEZ
MARIA GIMBUTAS
ANTROPOLOGOAREN
TEORIETAN OINARRITU
DA FILMA EGITEKO**

oinarrituta, baizik eta zibilizazio paradisiakoak zirela eta emetasuna gurtzen zutela". Kurganen kultura ikertu zuen Gimbutasek, eta kultura honen gainbehera indoeuropearren konkistarekin gertatu zen. "Horrela desagertu zen antzinako mundu hori eta horrela baztertu zen jainkosaren gurtza hori". Haren hipotesiak antzinako hilobiak, zeramikak eta Venus eskulturak aztertuz egin zituen. "Lan handia egin zuen, baina akademikoki alboratuta izan zen. Hala ere, herri mailan mugimendu askok hartu zuten berak esaten zuen".

Gimbutasek "bide horretara" eraman zuen, "baita Barandiaranez, noski. Guk dakiguna Barandiarani esker da". Mariren mitoren "hausnarketa sakona" egiteko euskal mitologiaren ikerlari "jakintsuei" elkarriketak egin dizkie Mazkiaranez. Arlo akademizistatik atera, eta "giro herrikoian eta oso gertukoan" egin ditu elkarriketak: "Doktore tesiak hor daude, norbaitek irakurri nahi baditu hor daude. Nik nahi nuen ulergarria izatea". Toti Martinez de Lezea, Felix Guerenabarrena, Juan Ignazio Hartsuaga, Claude Labat, Ixabel Millet, Josu Naberan, Guillermo Piquero, Peio Zabala, Enrike Zelaia eta Jose Ramon Zubilemendi elkarriketatu ditu, pertsonaren arabera euskaraz edo gaztelaniaz, baita frantsesez ere.

Natura magikoa

Anderearen figuran adituei egindako elkarriketak "leku zoragarrien" irudiekin tartekatzen dira, "giro magikoa" sortuz. "Zoragarria izan da leku horietan grabatzea. Denbora asko egon zaitezke leku horietan. Energia berezi batek lagundu gaitu". Esaterako, Sanpedrozelain, Orobe kobazuloan, Erku-dengo ermitan, Urbanan, Aralarren, Mikel Donea santutegian, Txindokin, Arantzazun, Anboton, Murumendiko kobazuloan, San Juan Xarren eta abarren grabatu du. "Bi kamerekin eta tripodeekin mendia igotzea tokatu zait". Baina naturan grabatzea Mazkiaranendako "lehenetasunezkoa" zen. "Eguraldi txarra egiten bazuen etxe barruan egiten genuen, Toti Martinez de Lezearekin edo Guillermo Piquerorekin gertatu bezala".

Modu "intuitiboan" egin du dokumentala. "Leku batek bes-

Dokumentala grabatzen. YOLI MAZKIARAN

tera eramaten ninduen". Ideia nagusia idatzi zuen, gehien bat dirulaguntzak bilatzen hasteko, baina "prozesuan ari nintzela hasiko nintzela pentsatu nuen, bestela egin gabe geratuko zen". Filmean agertzen direnak "ezer kobratu" gabe parte hartu dute, "eta denek zerbait eman didate. Deitu dudana jende guztia etorri da". Laguntza etortzen zela azaldu du Mazkiaranek. "Teknikoki bai bakarrik egon naizela. Handik hona kamerekin ibiltzeko ilobari, bikotekideari esaten nien; familiari". Izan ere, Mazkiaranek dokumentala autofinantzatu du. "Jendea zoragarria izan da nirekin".

"Altsasun asko lagundu didate, eta Altsasuko presentzia handia da". Enrike Zelaia "eskertu" nahi dio bost urte hauetan emandako indarra. "Bidea zaila izan da. Dirulaguntza bat eskatu eta ezetz". Zelaia "zerbait historikoa" zela esaten zion, eta aurrera egin behar zuela. "Bidean batzuetan animoa ez da onena, eta Enrikek badauka indar berezi hori energia txute bat zen". Zerbait historikoa egiten ari zen.

Harrapaezina

"Zer ikasi dudana? Mari Anderea modan dago, eta agian hasieran neukan izakiaren irudi idealizatuta: ematasuna, amatasuna, bizitza sortzen du... baina Anderea ez da ama ohikoa. Ona egin dezakeen moduan, gaiztoa izan daiteke". Misteriotsua izaten jarraitzen duela esan du Mazkiaranek. "Hori da daukan

"ALTSASUN ASKO LAGUNDU DIDATE; FILMEAN ALTSASUKO PRESENTZIA HANDIA DA"

gauzarik politena. Ezin duzu harrapatu. Aske jarraitzen du". Interpretazio asko eduki ditza: "Amalurra da, baina gauza askoz gehiago ere". Inkonszientean dagoen zerbait dela da gaineratu du. "Anderearen figura oso boteretsua izan da gure kulturaren".

Mariren inguruko interpretazio guztiak azaleratu ditu Mazkiaranek *Anderea* dokumentalean. Bere helburua "Anderearen oroimena berpiztu eta, agian, eztabaidak sortzea da". Bide batez, "ekofeminismoa aldarrikatu" nahi duela gaineratu du. "Baita filmarekin gozatzea ere. Ongi pasatzea eta pentsarazatea". *Anderea* dokumentala atzo mustu zuen Iruñean. Gaztelaniazko bertsioa proiektatu zuten. Altsasuko Iortia kultur gunean bi bertsioen emanaldiak eman nahi ditu, baita parte hartu dutenak gonbidatu ere. Behin mustu ondoren momentuz "lasaituko" dela esan du Mazkiaranek, baina aurrera begira gai "oso oparoa" dela eta antropologia ikasteko gogoak dituela aitortu du. "Erretiratzeko naizenean antropologia ikasiko dut. Herri indigenen jakinduria eta abar".

Mariren radiografia zehatza egin du Mazkiaranek *Anderea* dokumentalean; hortaz, mitoa bilakaera historikoa, naturaren eta fenomeno naturalen pertsonifikazioa, nekazaritza eta ama lurraren gurtza eta beste kulturarekiko antzekotasunak, ospakizun "paganak" ziklo naturalak ospatzeko, jainko indoeuropearrak, Amaren gurtza, kristautasunaren eragina eta emakumezkoen nagusitasuna. Hori guztia 76 minututan. "Ikusi duen jendeak ongi dagoela esan dit, azkar pasatu zaiela".

Mende erdia baino gehiago

Etxarri Aranazko Abesbatzaren "aro modernoaren" 50. urteurrena ospatuko dute datorren abendutik aurrera. Gaur egungo korua ezin da aurreko tradizioz gabe ulertu, eta urteurrenarekin "jatorrietara" joan nahi dute

ETXARRI ARANATZ

Etxarri Aranazko Abesbatzaren 50. urteurrena ospatuko dute abendutik aurrera, edo, hobeki esanda, abesbatza modernoaren urteurrena. 1970. hamarkadan korua "ofizialki" elizatik aldentu zeneko unea ospatuko dute, beraz, koro kideek. Baina aurretik, "agian 50 urte aurretik", Etxarri Aranatz abesbatzaren tradizio handia zegoela azaldu du Maria Jesus Palazuelos Markotegi abesbatzako presidentek. Urteurren ospakizunak abenduan mustuko dituzte kontzertu berezi batekin, baina aurretik urtemugaren irudia izango dena aurkeztu dute: Rakel Otxagabia Zubietak egindako logoa.

"Ezin dugu gaur egongo abesbatza ulertu aurretik egon zena ez badugu ezagutzen". Orain, mende erdia abesbatzaren jatorriak ezagutzeko baliatu nahi dute: "Orain etxea ikusten dugu eta etxea ospatuko dugu, baina etxe hori zimenduen gainean eginda dago, eta horiek ezagutu nahi ditugu". Horretarako, abesbatzako kideak izandakoen lekukotzak hartzen ari dira.

Korua ez zen bat-batean 1970. urtean agertu. Aurretik Etxarri Aranatz "abesteko tradizio handia" zegoela esan du Palazuelosek. "Etxarri Aranatz artziprestazgo bat zenean sei edo zazpi apaiz zeuden hemen, eta derriortuta zeuden beste bost edo sei haurri abesten irakastera. Haurrek oso ahots altua eta fina dutenez, tiplean abesten zituzten, sopranoen antzera". Abesbatzak On Miguel Sagaseta Etxarri Aranazko apaiza izandakoari herrian izandako organo joleen zerrenda ematea eskatu diote. "On Migel dokumentuen eta historiaren zale bat da, eta dena gorde du". XV. Mendeko organo joleen izenak jakin dituzte.

Aro berria

Abesbatzaren historia, beraz, 50 urtekoa baino luzeagoa da. "1938. urtean Kataluniako kapilau bat egon zen, Jose Potellas Casals, eta berak elizatik at zeuden abestiak erakusten zituen". Antza denez, Potellas Espainiako gerrako errefuxiatua zen Etxarrin, eta bi urte egon zen herrian. *Els Segadors*, *Virolai* eta bestelako herri abesti

katalanak erakutsi zituen. Haba-nerak eta sardanak ere abesten omen zituzten San Adriango erromerietan eta festetan. "Elizan ikasten zituztenez, naturaltasunarekin hartzen zuten". Palazuelosen amak eta osabak, 92 eta 88 urtekoak, garai bateko koro horiek gogoratzen dituzte. "Oso naturala zela kontatzen dute".

Julian Manccior Albisturrek hartu zuen Etxarri Aranazko eliz koroaren zuzendaritza 1941. urtean, eta berak emakumeak abesbatzan sartu zituen. Pedro Apeztexea Albistur izan zen hurrengo zuzendaria 1955. urtetik aurrera. Abesbatzaren "aro moderno" 1970. urtean hasi zen Francisco Villanueva Zazpe zuzendari zela. Villanueva 1965. urtetik izan zen zuzendari, eta 1970 urtea aipatu dute, "gutxi gorabehera" garai horretan "elizatik" atera zirelako. "Errealitatean ez ginen aldaketaren jakitun izan. Ez dago momentu jakin bat". 1972. urtean Ejeako lehiaketara Etxarri Aranazko eliz abesbatza gisa aurkeztu ziren oraindik, eta, aldi berean, otxote lehiaketa batera aurkeztu ziren Zangozan.

C.A. OSASUNA

R.C. CELTA

IRAILAK 4, IGANDEA

12:00-14:00

(IRRATIKO KONEXIOA 11:45EAN)

EUSKALERRIA

IRRATIAREN BIDEZ

euskalerriairratia

107.3 FM

beleixe

ZUZENEAN

948 567 074 | IRRATIA@BELEIXE.EUS

Etxarri Aranazko Abesbatza duela 25 urte; argazki zaharrekin erakusketa eginen dute. ARTXIBOA

Urtero bezala festen bezperan Etxarri Aranazko Abesbatzak salbea abestu zuen. UTZITAKOIA

1984. urtean Juan Maria Escalak hartu zuen gidaritzapena, 1991. urtean Mikel Garziandia izan zen zuzendari. Ondoren, hamar urtez, Igor Ijurra gaur egun Iruñeko Orfeoiaren zuzendaria dena izan zen Etxarri Aranazko zuzendaria eta 2003. urtean Alicia Armendarizek hartu zuen zuzendaritza. 2011. urtean Imanol Urzelaik lekukoa hartu zion, baina 2012an Armendariz zuzendaritzara itzuli zen, gaur egun arte.

Abesbatzaren historiaren parteak ezagutu nahi dituzte, eta horretarako 1938tik gaur egunera arte izandako abesbatzako kideen testigantzak jasotzen ari dira. coraletzarriaraz.com webgunean galdetegi bat jarri dute, eta urriaren 31ra arte erantzuteko aukera eman dute. "Orain arte zerbait egin dugu. Baina korotik pasa diren kide guztien lekukotzak nahi ditugun arren, gehien bat adineko jendearenak jaso nahi ditugu, izan ere, denborarekin desagertuko dira. Gehienak desagertu dira dagoeneko". Testigantzak idatziz jasotzen ari dira, eta liburu bat egin nahi dute: "50. urteurrena eta gehiago. Nondik gatozen idatzita gelditzeko".

600

Korua gehienetan elizarekin lotu izan da, baina Etxarri Aranazko Abesbatzak buelta ematea lortu du. "Jendea dagoeneko ez da elizara hainbeste joaten. Lehen jende guztia joaten zen. Pixkanaka banatzen joan ginen eta elizarako zena eta kontzertuetarako

eta lehiaketetarako zena desberdin entseatzen hasi ginen". Hor-taz, elizako emanaldiak "une eta egun jakinetan" egiten zituzten: festetan, ferietan, ama birjinaren egunean, Gabonetan eta abar. "Baina mezetan mezara joaten zirenek abesten zuten". Oraindik ere egun seinatu-tuetan abesten dute, eta festetako eta ferietako bezperan salbea abesten dute. Bihar, esaterako, salbe berezia abestuko dute, abuztuko festetan egin bezala. "Errepertorio sakroa egiten dugu oraindik".

Gaur egun abesbatzaren jarduer nagusia kontzertuak eta "noiz-behinka" lehiaketetara aurkeztea da. Esaterako, ETB1eko Ahotsak saioko lehenengo irabazlea izan zen Etxarri Aranazko Abesbatza. "Parte hartu dugun lehiaketa guztietan ez dugu irabazi, baina ez gara aurkezten aurkezteagatik. Asko pentsatzen dugu eta lan handia egiten dugu. Asko prestatzen gara. Intentzioa da guke ez galtzea, baizik eta gu baino hobeagoak direnei irabaztea".

Bost hamarkadetan 600 kontzertu eta emanaldi baino gehiago egin ditu Etxarri Aranazko Abesbatzak, Euskal Herrian, espainiar estatuan zein atzerrian. "Nik ez daramatzat 50 urteak, baina ia.

ETXARRI ARANAZKO ABESBATZAN EGONDAKO KIDEEEN TESTIGANTZAK JASOTZEN ARI DIRA

Lehenengo irteera Italiara izan zen eta garai horretan horrelako zerbait egitea oso handia zen. Orain errazagoa eta ohikoagoa da bidaiatzea, baina lehen korua zen lekuak ezagutzeko ia modu bakarra". Argentina, Hungaria, Frantzia, Torreviejako lehiaketa... "Bidaiak oso politak izan dira". Abesbatzara "disfrutatza" joaten dira. "Elkar ezagutzen dugun talde bat gara, familiak ere ezagutzen ditugunak. Abatea baino zerbait gehiago da".

Erronkak

Errepertorio luze, zabala eta desberdina du abesbatzak. "Izan ditugun zuzendari guztiak oso zorrotzak izan dira gurekin". Taldearen ahalmenaren seinale izan daitekeela aipatu du Palazuelosek. "Erronka handietan sartu gaituzte. Gauza pentsaezina egin ditugu". Zuzendariak posiblea zela ikusten bazuen, "lanarekin" aurrera eraman zizutela azaldu du presidentek. Azken urteetan izan duten erronkarik "handienetarikoa" Iruñeko Musika Garaikideko zikloan parte hartzea izan da, Palazuelosen esanetan. "Musika oso arraroa da eta abesteko oso zaila. Txipa aldatu behar izan genuen. Baina egin genuen".

"Koruan 15 urterekin sartzen bazara, niri gertatu zitzaidan bezala, eta Haendelen *Aleluya* abesten hasten bazara normal balitz bezala, hortik aurrera... dena garapen bat izan da". Abesbatzaren sekretua zuzendari

guztiek "gehiago eskatu" dutela izan da. "Lehen estatikoak ginen, eta Aliciarekin agertokian mugitzen gara, partiturak alde batera uzten ditugu... Lehen pentsaezinak ziren gauzak".

50. urteurrenaren hasierako kontzerturako abesbatzako zuzendariari abesti interpretatu zituzten "garrantzitsuenak edota nabarmenenak" aukeratzeko eskatu zieten. "Zerrenda izugarria lortu genuen", eta batzordeak hamalau aukeratu ditu. Kontzertuarekin batera abesbatzaren historiaren argazkiekin, jantziekin eta abarrekin osatutako erakusketa mustuko dute. "Gauza gehiago" pentsatzen ari dira, baina urteurrena bi ekimen horiek hasiko dute.

Hamarkada hauetan "ezin dut esan" zenbat pertsona pasa diren abesbatzatik. Kasu batzuetan, belaunaldiz belaunaldi pasa da tradizioa. "Denetarik dago. Baditugu gurasoak eta seme-alabak, baditugu bikotekideak, abesbatzan elkar ezagutu duten bikotekideak eta beste batzuk gazte abesbatzatik etorri direnak". Batu diren azken bost kideren kasua da. "Abesbatza txikia oso garrantzitsua da guretako". Handitzen direnean, abesbatza "na-

"IZAN DITUGUN ZUZENDARI GUZTIAK ZORROTZAK IZAN DIRA; ERRONKA HANDIETAN SARTU GAITUZTE"

gusira" pasatzen dira asko. "Mutilen kasuan ez hainbeste, oraindik ahotsa aldatu gabe dute, eta aldatzen zaienerako, dagoeneko ez daude abesbatzan".

Gaur egun 48 pertsonen osatzen dute abesbatza. Gehiago eta gutxiago ere izan dira, "55 bat pertsona izatera iritsi gara, eta 30 bat ere egon gara". Baina batez bestekoa 45 kide dira. Orokorrean, behin abesbatza probatzen dutenak "gelditzen" direla esan du Palazuelosek. "Lanagatik edo ikasketengatik ez bada, normalean jendea gelditzen da".

Egoera berria

Martxoaren 12an entseguak eta abesbatzaren jardura guztiak eten zituzten. Konfinamenduan harremana telematikoki izaten jarraitu zuten: "Uste genuen garrantzitsua zela talde izaera mantentzea, ezin genuen abestu, baina talde bat izaten jarraitzen genuen". Besteak beste, taldekidetaren argazkiekin osatutako bideo bat kaleratu zuten, logo lehiaketa martxan jarri zuten eta abenduko kontzertua prestatzen hasi ziren. ekainaren 26an Nafarroako Abesbatzen Federaziotik antolatutako osasun langileei eskinitako omenaldian parte hartu zuten, eta berriz martxan jartzeko baliatu zuten.

Protokolo "zorrotza" jarri dute martxan. Entseguak Andra Mari ermitan egiten dituzte, bi talde-tan banatuta. Asteartetan talde bat joaten da eta ostiraletan bestea.

Uxua Anguiano Via booktube altsasuarra. YOUTUBE

"Bideoak egiteko liburuak ezagutu behar dituzu"

Uxua Anguiano Via altsasuarra booktuberra dela esan daiteke. Behintzat, booktubeak egiteagatik Maria Markotegi saria irabazi zuen eta laster Artefaktu ETBko saioan aterako da

Erkuden Ruiz Barroso ALTSASU

1 Zer da booktube bat?

Liburu baten laburpen txiki bat egitea da, bideoaren bidez. Liburuari promozio pixka bat emateko balio du ere. Lehenengo liburu irakurri behar duzu,

noski, eta gero zatika grabatu behar duzu. Zatiak editatzen dira eta bideoa Internetara igotzen da. Nik lagun baten laguntzarekin editatu nuen.

2 Nola hasi zinen booktubeak egiten?

Ikastolan antzeko proiektu bat egiteko proposatu ziguten, eta proposamen horretatik hasi nintzen.

3 Eta proiektu horretan egindako bideoa Sakanako Mankomunitateko Maria Markotegi literatura sarietara aurkeztu zenuen?

Lehenengo booktubea grabatu nuen, proiektu bat bezala, eta gero Maria Markotegin booktubeak egiteko aukera zegoela esan zidaten eta egin nuen. Ez nuen irabaztea espero.

4 Zein libururen booktubea egin zenuen?

Izu-Izua Jokin de Pedro idazlearena. Nik aukeratu nuen liburua, ez zidaten ikastolan agindu.

5 Zergatik aukeratu zenuen liburu hori?

Misteriozko liburu bat zela esan zidaten, eta jakin nahi izan nuen ea zer moduzkoa zen. Horregatik aukeratu nuen.

6 Zein da booktube arrakastatsu bat egiteko sekretua?

Bada ez dakit. Liburuak ongi jakitea eta ongi adierazten ezagutzea. Baina ez da asko jakin behar. Hitz egiteko modua eta nahi gabe ateratzeko zitzaidan. Ez nuen inon ikasi.

7 Irakurtzea eta literatura gustatzen zaizu?

Bai. Irakurtzea baino, idaztea gustatzen zait gehiago. Iaz ere ipuin labur bat idatzi nuen eta Maria Markotegi Sarira aurkeztu nuen. Irabazi nuen. Beti lanen bat aurkeztu saiatzen naiz.

8 Booktubeak egiten jarraitu duzu edo jarraituko duzu?

Suposatzen dut baietz; ziur baietz. Ideia polita da. Oraindik ez dut ongi pentsatu, baina agian beste mota bateko bideoak egitera ausartzen naiz ere. Baina oraindik ez dakit.

9 Nola izan zen kameraren aurrean jartzea?

Lotsa handia izan nuen. Bideoak grabatu nituen, gero ikusi nituen eta lotsa handia eman zidan. Gero ez dut berriro ikusi. Ikastolan jarri zuten, ikaskide guztien aurrean, eta lotsa handia eman zidan. Lotsa gainditu behar dut oraindik.

10 Zer esan dizute gurasoek? Eta lagunak?

Gurasoek oso ongi dagoela esan didate. Baina oso gaztea naiz oraindik. Lagunek oso ongi landuta dagoela esan didate. Lagunetako batzuek ere parte hartu zuten Maria Markotegi Sarian.

11 Etorkizunean pentsatu duzu zer nahi duzun izan?

Ziur letretako ibilbidea aukeratu dudala. Psikologiaren munduaren inguruko zerbait egin nahiko nuke.

EGUTEGIAK AGENDA

ZURE NAHIERARA EGOKITZEN DITUGU

DISEINU GRAFIKOA
WEB DISEINUA
KOMUNIKAZIOA

619 821 436 / 948 564 275 - info@gkomunikazioa.eus - Foru plaza, 23-1, Altsasu